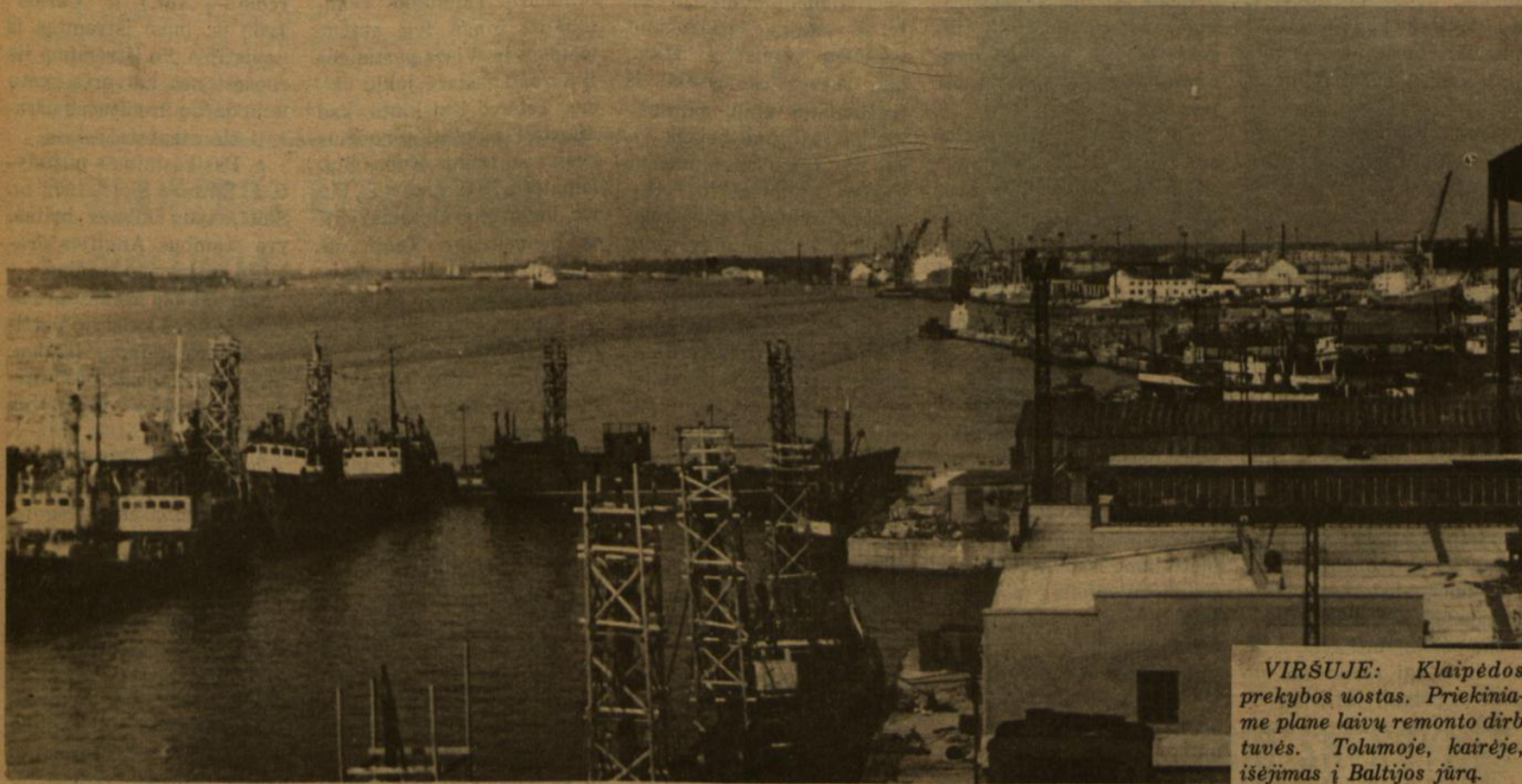

VIRŠUJE: Klaipėdos prekybos uostas. Priekiniame plane laivų remonto dirbtuvės. Tolumoje, kairėje, išėjimas į Baltijos jūrą.

KRAŠTO SAUGUMO REIKALAS

Leis jo institucijom pergyventi audrą

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

Vienas iš įdomiausių 1975 metų epizodų buvo reveliacijos apie JAV saugumo operacijas, kurios 1976 metais paliko neatsakytą klausimą: kaip tas reikalas turi būti tvarkomas ateityje. Net daugumas kritikų sutinka, kad FBI, kuri rūpinasi vidaus saugumu, yra reikalinga. Ji tačiau neturėtų grįžti prie vadinamųjų "counterintelligence" operacijų, kuriomis, pavyzdžiui, buvo provokuojamos varžybos tarp juodųjų militantų grupių, privedusios prie tarpusavio žudynių. Iš kitos pusės, FBI yra vienintelė centrinė organizacija, kuri rūpinasi visų gyventojų saugumu. Nusikaltimų skaičiaus didėjimas įrodo tokios organizacijos reikalingumą, todėl ir politikieriai negali įsigyti daug populiarumo, pasisakydami prieš ją. Daugiausiai ko jie gali reikauti, nepablogindami savo perrinkimų šansų, yra tik griežtesnės priežiūros.

Daug populiariau yra kritikuoti CIA ir jos išleidžiamus šimtus milijonus dolerių. Tiesa, ir čia niekas nepaneigia reikalo ir analizuoti informacijos. Daugiausiai kritikos sulaukė slapta veikla — "cover activities" — užsieniuose ir galimybė, kad tokios operacijos gali būti pravestos ir krašto viduje valdančios administracijos politinei naudai. Už tat iš kairės girdisi

balsų, kad CIA iš viso reiktų panaikinti, jos funkcijas perduodant Valstybės Departamentui, kuris jau ir dabar turi savo žvalgybos būrą.

Reikia tačiau atsiminti, kad CIA buvo sukurta, kad prezidentas galėtų susigaudyti toje įvairiausių žinybų surinktų informacijų masėje. Žvalgybos funkcijas be jau minėto Valstybės Departamento dar atlieka kariuomenės, laivyno ir aviacijos bei bendras Gynimo Departamento žvalgybos skyriai, ir net Prekybos (Commerce) Departamentas. Yra dar NSA, kuri seka visą radijo trafiką ir išsiaiškina slapčius šifrų. Už tat vardas gali būti pakeistas, bet kažkokia centrinė įstaiga vis tiek turėtų būti palikta.

Ką prezidentas nutars padaryti, gal paaiškės jo sausio 19 dieną numatytam pranešimui kongresui (State of the Union message). Kolumnistai R. Ewans ir R. Novak sakosi planą CIA padalinti į tris daugiau ar mažiau nepriklausomas dalis. Viena rūpintųsi informacijų surinkimu ir jų analize. Ji veiktų dabartinėje CIA vyr. būstinėje Langley, Va. Ant ra dalis rūpintųsi, reikalui esant, "covert operations",

kurios vis tiek yra neišvengiamos. Tiesa, apie JAV galima daugiau sužinoti iš jų spaudos negu tūkstančių slapčių agentų, bet kituose kraštuose tai sunkiau iširti, ypač, jei iš viso nėra laisvos spaudos. Pagaliau trečia dalis turėtų uždavinį iš visais galimais būdais surinkti informacijų spėti galimą įvykių raidą, ypač galimus priešiškių valstybių ėjimus. Įspėti, pavyzdžiui, ką reiškia 3 sovietų lakūnų paleidimas iš Kinijos kalėjimo. Jie buvo suimti prieš porą metų, jų helikopterui paklydus Kinijos teritorijoje. Kinai aiškino, kad jie šnipinėjo, sovietai, kad jie nekaltai paklydo. Kodėl kinai dabar staiga pakeitė savo nuomonę, ar dėl to, kad ieško atlydžio santykiuose su sovietais ir prie ko toks atlydis galėtų privesti?

Visam tą darbą prižiūrėtų naujai paskirtas CIA direktorius George W. Bush, kuris sėdėtų pačiuose Baltuose Rūmuose su ministro teisėmis. Jei taip iš tikro bus, žvalgybos institucijos bus palyginti laimingai pergyvenusios praėjusių metų audrą. Kitaip ir neturėtų būti. Jos juk reikalingos.

P. S. Įdomių atgarsių saugumo organų puolimas Jungtinėse Amerikos Valstybėse sulaukė Sovietijos piliečių tarpe. Jau Nixono nuvertimas jiems buvo sunkiai suprantama staigmena,

TOLERUOJAMAS TERORIZMAS

RIMAS DAIGŪNAS

Tarptautinės teisės ir moralės nuosmūkis yra šių dienų žymė. Tarptautinis terorizmas tampa legali ir respectuojama priemonė savo tikslams siekti. Dar neseniai matėme Jungtinių Tautų tribūnoje teroristų vadą, su iš kišenės išlindusiu revolveriu. Jam Jungtinių Tautų atstovai sukėlė ovacijas. Neseniai mažos ir puslaukinės afrikinės valstybės "prezidentas" irgi sulaukė ovacijų Jungtinių Tautų posėdyje. Prieš tarptautinę moralę ir tarptautinius teisės nuostatus neatšakingas elementas jau valdo Jungtines Tautas, atiduoda savo energiją smerkti ir niekinti šimtmečius galiojančias tvarkos ir etiketo sampratas, parduoda savo balsus, terorizuoja savo "rezoliucijomis" viešąją pasaulio opinią. Į pasaulio tvarkymą įlindo barbaras, laukinis, teroristas. Ir gerai žinome, kas vykusiai diriguoja tą pragarišką vaidinimą. Mes gerai matome, kokia supervalstybė niekad nėra tų barbariškųjų jėgų užkabinama, smerkiama ir teisiama.

tačiau pačių saugumo organų veiklos kritikos jie visai negalėjo įsivaizduoti: kas drįstų ten ką nors pasakyti prieš KGB? Amerika, galvoja eilinis sovietų pilietis, dabar jau tikrai pergyvena revoliuciją.

Ir arabų valstybių spekuliantai alyva tol buvo toleruojami, kol jie buvo reikalingi sugriauti pasaulio ekonominę pusiausvyrą, finansinį stabilumą, žmonių pasitikėjimą savo krašto valiuta. Dabar mauras savo darbą atliko, ir gali nešdintis iš jau per daug atviros scenos. Taip sutikta Vienos įvykių, kur keli teroristai nužudė nekaltus asmenis, suėmė kaip tikslus tuos asmenis įkaitais, kurie dėl gobšumo papiovė aukso žąsį, dėjusią jiems aukso kiaušinius. Tai buvo Petroleumo eksporto šalių vadai ir vadukai. Mauras savo atliko... Su šiais imtiniais teroristai gavo šiltą prieglaudą Alžyrijoje. Jiems buvo suteikta azylio teisė, o po poros dienų leido išvykti iš Alžyro savo nuožiūra. Tokiu būdu buvo legalizuota visa eilė tarptautinių nusi kaltimų. Žmogžudystė, šantažas, įkaitų grobimas — viskas tai, atrodo, lengvai pateisinama, jeigu... teroristų būrelis pasiskelbs veikias dėl politinių siekių!

Šis politinis blefas, atrodo, turėtų rasti Jungtinių Tautų smerkimą. Alžyras ir Libija, suteikiančios prieglaudą teroristų nuvarytam, ir dargi su įkaitais, lėktuvui, turėtų sušuminti pasaulį ir Jungtinių Tautų arbitrus. Dar taip neseniai rėkta prieš Čilę, prieš

(Nukelta į 2 psl.)

SAVAITINĖ POLITIKOS *Įvairvalgia*

SOVIETAI GLOBOJA ŽMOGVAGIUS

BRONIUS AUŠROTAS

Praėjusią savaitę pirmavo užsienio naujienos. NBC pirmadienį JAV užsienio politikai gvildinti paskyrė net pelningiausias savo valandas: nuo 7 iki 10 v. v. Kas reiškia, kad nepaisant amerikiečių posūkio į vidų, šio toks susidomėjimas liko ir išorinio reikalais.

Tiesa, beveik 200 metų išsilaikusi JAV valstybinė truktūra buvo sukurta išeinant tik iš vidaus reikalų, nes nuo užsienio JAV-bes tada saugojo nuotolis. Technikos dėka nuotoliams tačiau sumažėjus, Ameriką apspito bėdos, kurių valstybės tėvai nebuvo numatę. Pvz. per NBC programą ir Prezidentas ir Valstybės Sekretorius skundėsi, kad kongreso įsikišimas padarė daug žalos ir santykiuose su Sovietų Sąjunga, ir su Turkija. Jei sen Jacksono pasiūlymas, susieti prekybos santykius su emigracija, siekė palengvinti žydų išvažiavimą, tai rezultatai gavosi priešingi, jų dabar išvažiuoja mažiau negu anksčiau.

Iš viso atrodo, kad kongresas po Nixono atsistatydinimo nori atstatyti savo galią užsienio politikos įtaka, kas ją tik dar daugiau suriša su vidaus politikos apskaičiavimais, kurių įtakos, tiesą sakant, netrūko ir anksčiau.

Idomu, kad NBC programoje buvo daug kalbama apie Amerikos graikų įtaką į užsienio politiką, visai nutylint daug geresnį pavyzdį. Būtent, Amerikos žydų įtaką. Oficialiai aiškinama, kad JAV stovi už Izraelį, nes tai esanti viena iš nedaugelio dar likusių demokratijų. Bet ir Čekoslovakija buvo pavyzdinga demokratija ir Suomija dar yra! Bet tų egzistencija JAV mažiau rūpi. Iš principo kiekviena tauta verta nepriklausomybės ir savo teritorijos. Kokia tauta tačiau daugiau už kitas, — nusprendžia spaudimas į Washingtoną administraciją ir kongresą. To, NBC programos vedėjai ir atvirai kalbėdami vengė konstatuoti, kas sumažino visos transliacijos vertę.

Tokioje šviesoje Angolos byla atrodo tragiškai. Kas turi intereso ją išgelbėti iš sovietų nagų? Gal JAV juodieji? Iki šiol dar nieko negirdėti iš tos pusės. Ne vieną šiuo reikalu yra ir Afrikos valstybių sąjunga.

Likimo ironija nori, kad daugiausiai naudotų šioje byloje JAV galėtų susilaukti iš Pietų Afrikos, kuri dabar turi Angoloje porą tūkstančių savo karių. Pietų Afrika, nors irgi yra demokratija (kartu su Rodezija vienintelė Afrikos kontinente), tačiau prieš ją yra nusistačiusios visos kitos

demokratijos, nes joje yra praktikuojamas rasinis išskyrimas — apartheid. Pagal JT daugumos nutarimą ir sionizmas — Izraelio pagrindas — yra rasizmas, kas, žinoma, neatitinka tikrąsias, ir jokia balsų dauguma negali konstatuoti tiesos.

Jei tačiau spekuliatyviai sutiksime su JT daugumos nutarimu, tai gausime labai įdomią situaciją. Svarbiausią sovietų užmačių sustabdymui JAV sąjungininkai yra fašistiniai, kaip Ispanijoje su savo svarbiom JAV bazėm, arba rasistiniai — kaip P. Afrika ir Izraelis.

Teoriškai, P. Afrikos ir Izraelio problemas nesunku būtų išspręsti. Izraelis turėtų susitraukti į grynai žydišką valstybę. P. Afrika į baltųjų — pačiame Afrikos pietiniame iškilyje. Praktiškai tai sunkiau padaryti. Istorija moko, kad paprasčiausi sprendimai be didesnių sukrėtimų: karo ar revoliucijos. Už tat ir šią savaitę, kaip pereiną, mes būsim pasmerkti klausyti daug gražių kalbų, bet girdėti mažai konkrečių pasiūlymų...

Tokioje situacijoje negalima stebėtis, kad Sovietų Sąjunga Angolos bylą išnaudoja kaip neblogą progą įrodymui, kad ji, o ne JAV-bės yra Nr. 1 šioje ašarų pakalnėje. Kiekvienu atveju, jos valstybinė forma — diktatūra — yra daug patogesnė užsienio politikos vedimui. Laimei, patirtis moko, kad įsivėlimas į užsienio avantiūras paspartina ir diktatūros galą.

Terorizmas...

(Atkelta iš 1 psl.)

Pietų Afriką. Buvo kištasi į tų valstybių konstitucinius nuostatus. Alžyras ir Libija, priimdamos teroristų lėktuvą su asmenimis, kurie yra tikri nusikaltėliai Austrijos įstatymų plotmėje, nesukelia "susidomėjimo"! JAV spauda atvirai pareiškia, kad Alžyro pasielgimas teroristus įdrasina atlikti daugiau žmogžudisčių aktų, bombų sprogdinių, įkaitų grobimo...

Civilizuotas pasaulis negalėtų toleruoti reiškinių, kurie netoleruoti. Tačiau apie tai kalba tikrai sąžiningieji žurnalistai. Neteko patirti, ar iki mirties įbauginta Austrija drįso pareikalauti išduoti jai jos teritorijoje nusikaltusius asmenis? Ar įvairios, išlaidingos komisijos, kurios veikia prie Jungtinių Tautų ir mėnesiais rašinėja smerkiančias rezolucijas visoms valstybėms, kur pastebima "reakcija", pastebi tarptautinio terorizmo tole-

Prieš keletą savaičių viena iš arabų teroristinių grupių nustebino pasaulį įvykdytu užpuolimu Vienoje, Austrijoje, prieš naftą eksportuojančių ministrų centrinę įstaigą, pagrobiant keliolika ministrų. Tikiu, kad Dirvos skaitytojai iš kasdieninių žinių pranešimų puikiai žino beveik visas šio žygio smulkmenas. Tačiau, nežiūrint to veiksmo pasisekimo, pareikalavusio trijų žmonių gyvybių, PLO Arafato ydų pavaduotojas Salah Khalaf jį pasmerkė, pavadindamas "kriminališku nusikaltimu, siekiančiu suniekti aukštus PLO siekius, ir būtent Palestinos išvadavimą iš po Izraelio jungo". Suprantama, kad toki ar panašūs vadų pareiškimai tėra tik Vakarų pasaulio viešajai nuomonei nuraminti.

"Human Events" savaitraštis sausio 3 d. aprašydama šią sekundžių tikslumu įvykdytą operaciją primena skaitytojams, kad šio atentato planavime savo "nekaltas rankutes" bus susitepusi SSSR KGB Tarnyba. Nors ir nesama absoliutiškai tikslų įrodymų KGB tarnybą rišančių su šiuo paskutiniu arabų teroristų organizacijų žygdarbiu, bet netiesiogiški įrodymai, lyg raudoni siūlai veda, kad KGB šioje operacijoje puikiai pasidarbavo. Štai faktai, kurie kalba patys už save.

Jau 1975. VI. 27 Prancūzijos kontražvalgyba viena-

ranciją, taip įžūliai praktikuojamą kaip tik Jungtinių Tautų narių — valstybių poelgiuose?

Šiomis dienomis savo šiurpu sukrėtes sprogimas New Yorko La Guardia aerodrome nėra pakvaišusių individų darbas. Reikia spėti, kad tai yra organizuoto tarptautinio terorizmo aktas.

Mums, lietuviams, turėtų atrodyti, kad Jungtinių Valstybių dalyvavimas Jungtinių Tautų gretose, uždeda ir mūsų kraštui dalį atsakomybės už nemoralų Jungtinių Tautų elgesį. Būvimas prastoje draugystėje nėra savo orumo, bet savo pragmatinio nuosmūgio įrodymas. Senas yra geras šūkis: išstokime iš UN! Tai nėra koks izoliacionizmo planas, bet doras reikalavimas apieisti vietą, kurioje toleruojamas blogis.

Toleruojamas terorizmas nenaudingas kraštui, kurio santvarka paremta demokratijos principais. Tarpautinis terorizmas netgi mielas ir tinkamas kraštams, kurie tvarkosi plėšrios diktatūros principais.

me slaptname stengėsi suimti vieną asmenį težino. Mą "Carlos" slapyvarde. Vienok, šis ištreniruotas žmogžudys, nušovęs tris prancūzų saugumo valdininkus, dingo lyg akmuo vandenyje. Visos pastangos jį surasti nedavė jokių vaisių. Tebuvo išaiškinta, kad "Carlos" palaikęs glaudžius ryšius su trimis Kubos diplomatais, DGI atstovais, kurie buvo paprašyti išvykti iš Prancūzijos. Taigi, šis žmogžudys, žinomas revoliucionierius, buvo išaiškinta tarnavęs Kubo žvalgybai, kuri yra pilnoje KGB kontrolėje. Taip pat buvo nustatyta, kad Carlos, buvęs apmokytas Maskvoje.

Užpuolimo metu Vienoje, Venezuelos naftos išteklų ministras Valentin Hernandez Acosta ir Nigerijos tos pat tarnybos ministras Mofia Topio Akoba, pamatę "Carlos" nuotrauką, kai jie sugrįžo į Paryžių, vienbalsiai tvirtino, kad "Carlos" vadovavo teroristų grupei. Pastarasis, skridimo metu iš Vienos į Alžyrą, autografavęs išsigandusiems ministrams, kad "jį "Carlos", jie ilgai prisimintų"...

Prancūzijos kontražvalgyba tęsdama "Carlos" ryšių ir veiklos tyrinėjimą nustatė:

1. "Carlos" palaikė taurius ryšius su Maria Tonbon de Romero, palaikiusią glaudžius saitus su Kubos ambasada Londone. De Romero yra žinoma Kolumbijos kompartijos sekretoriato narė. Jos bute britų saugumas surado stambų kiekį ginklų ir šaudmenų.

2. Slapyvardis "Carlos" faktinai priklauso venezueliečiui Iljičiui Ramirez Sanchez, kurio tėvas, komunistas, pakrikštijo savo sūnų, iš susižavėjimo Leninu, Iljičo vardu! Paašikėjo, kad Iljičas buvo baigęs Patrice Lumumba Universitetą Maskvoje, žinomą teroristų išmokslinimo centrą Sovietijoje. Tačiau, KGB puikus

mokinys "nusikalto už prieš sovietinę veiklą" (kas labai dažnai atsitinka, kai KGB savo agentui nori suteikti priešsovietinės veiklos aureolę — Aut.), ir "Carlos" 1969 m. buvo ištremtas iš Sovietijos. Po ištremimo jis ruošėsi net ketvertą metų ir jo darbų kredituose užrašyti šie atentatai:

a. Pasikėsinimas nužudyti J. Edward Sieff, 1973 m. Sieff, žydų kilmės britas, yra stambus Anglijos drabužių pramonės turčius.

b. Bombinis atentatas Paryžiuje prieš kairiųjų partijų kontroliuojamą įstaigą, žinomą "Le Drugstore" vardu. Atentatas įvykdytas 1974 m.

c. Japonijos Raud. Armijos narių užgrobinimas Prancūzijos Ambasados Hagoje, Olandijoje 1974 m.

"Carlos" vadovaujami Palestinos arabų teroristai yra priešingi OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) vedamai žydams palankiai tarptautinei politikai; gi ypatingai priešingi Egipto prezidento Anwar Sadato "susiartinimo flirtui" su JAV. Žinoma, arabų-palestiniečių užsienio politika yra absoliutiškai prosovietiška, nes SSSR juos remia besąlyginiai.

Šiuo metu Vakarų valstybių žvalgybų žinovai galvoja, kad Sovietų politikos tikslas Art. Rytuose, yra kuo greičiausia nušalinti iš valdžios vakariečiams palankų Egipto prezidentą, A. Sadatą ir jo vieton pasisodinti sau patikimą asmenį.

Taigi ir šis, su nepaprastu žiaurumu įvykdytas atentatas Vienoje, lyg ir būtų signalas visiems nepatenkintiems Sadatui jį nuversinti ir vesti prosovietinę politiką.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2100-9
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVAP. O. BOX 03206
CLEVELAND, OHIO 44103
TEL. (216) 431-6344

6116 ST. CLAIR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio. Published Weekly
by American Lithuanian Press Radio Ass'n. VILTIS Inc. Subscription
per year \$13.00. Single copy 20 cents.Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00 • Atskiro nu-
merio kaina 20 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais
ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomene • Ne-
spausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skel-
bimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO SUKAKTIS

Prieš 58 metus besiku-
riančios Lietuvos vadovybė
žinojo, kad Lietuvos valsty-
bė, jei nori išsilaikyti, pir-
miausia turi būti ūkiškai
pajėgi. Jai būtina reiki-
a išėjimo į plačiuosius pa-
saulio vandenis ir pakanka-
mo užnugario. Išėjimą į jū-
rą galėjo teikti tik Klaipė-
da, o užnugarį sudarė Ne-
muno-Neries baseinas su
Vilniumi. Tai buvo minima-
lūs siekimai, be kurių įgy-
vendinimo negalėjo būti lai-
duota ūkiškai normali Lie-
tuvos valstybės raida.

Sienos su Latvija nusi-
stovėjo 1919-1920 nepri-
klausomybės kovų su bolše-
vikais eigoje. Rytinės ir pie-
tinės Lietuvos sienos nu-
brėžtos 1920 taikos sutarti-
mi su Sov. Rusija. Savo pre-
tenzijas į Klaipėdą lietuviai
pareiškė 1919 taikos kon-
ferencijoje. Alijantai (Pran-
cūzija, Didž. Britanija, Ita-
lija ir Japonija) jas paten-
kino tik dalinai. Į Versalio
taikos sutartį jie įrašė 99
str., kuriuo Klaipėdos kraš-
tas atskirtas nuo Vokietij-
jos, tačiau neatiduotas Lie-
tuvai, o paliktas laikinėje
alijantų globoje. 1920 vasa-
rio mėn. Vokietijos Reicho
komisaras grafas Lambs-
dorff perdavė Klaipėdos
miestą ir kraštą prancūzų
generolui Odry. 1920 kovo

20 trys Prūsų lietuvių tau-
tinės tarybos nariai iškil-
mingame Lietuvos valsty-
bės tarybos posėdy buvo
priimti į Valstybės Tarybą.
Jie įteikė Prūsų lietuvių
tautos tarybos rezoliuciją,
reikalaujančią susijungti su
Lietuva.

Klaipėdos krašto lietuviai
su dideliu susirūpinimu ste-
bėjo, kaip jie vis labiau ir
labiau nustumiami nuo
krašto reikalų tvarkymo.
Prancūzų administracija pa-
laikė lenkus, reikalavusius
Klaipėdos kraštą prijungti
prie Lenkijos arba bent pa-
versti Freistaatų, kuriame
vadovaujamą vaidmenį vai-
dintų lenkai. Norėdami už-
bėgti tų planų įgyvendini-
mui už akių, Klaipėdos kraš-
to lietuviai nutarė staigiu
sukilimu pašalinti prancūzų
administraciją ir prisijungti
prie Lietuvos. Šilutėje įsi-
steigęs Mažosios Lietu-
vos gelbėjimo komitetas
1923. I. 9 paskelbė, kad jis
Klaipėdos krašte perėmė
valdžią, atstatė buvusią
Krašto direktorią ir jos
pirmininku paskyrė Erdm-
oną Simonaitį. Sukilimui va-
dovavo Erdm. Simonaitis,
Jonas Budrys ir kt. Staigiai
užklupti prancūzai ilgai ne-
sipriešino: sausio 15 suki-
lėliai užėmė miestą. Visą
valdžią perėmė naujoji di-
rektorija.

Įdomi buvo anometinė vo-
kiečių laikysena. Ją yra apa-
rašęs Jonas Budrys savo
atsiminimuose, dar prieš
mirtį paskelbtuose JAV-bių
lietuvių laikraščiuose, o
1968 išleistuose atskira
knyga. Juose sakoma, kad
vokiečiai, kažkokiais keliais
patyrę apie ruošiamą suki-
limą, Lietuvos vyriausybei
ir sukilėlių vadovybei slap-
ta pranešė, jog sukilimui
nesipriešins, o karinė Ryt-
prūsių vadovybė dar ir
ginklų sukilėliams pasiūlė.
Vadinasi, anuometinei Ber-
lyno vyriausybei Klaipėdos
prijungimas prie Lietuvos
buvo priimtinesnis už Frei-
staatą, kuriame vadovauja-
mą vaidmenį būtų vaidinę
lenkai. Dancigo koridoriai
ir Klaipėdos Freistaatu
Rytprūsiai iš visų pusių bū-
tų buvę apsupti lenkų.

Okup. Lietuvoje Klaipė-
dos prisijungimo sukaktis
nutylima. Nutylima dėl to,
kad komunistai anuomet
buvo prieš Klaipėdos pri-
jungimą prie Lietuvos. Po
Klaipėdos krašto prijungi-
mo pagrindų leidžiama lie-
tuvių komunistų spauda va-
dino jį okupuotu kraštu.
Kai 1939 Hitleris ryžosi už-
imti Klaipėdą, mūsų vy-
riausybė dairėsi kaimyninių
valstybių pagalbos. Sovietų
Sąjunga atsisakė suteikti
betkurią paramą. 1939 rug-
sėjo 28 slaptu susitarimu
su Berlynu Maskva išside-
rėjo sau Lietuvą, bet Klai-
pėdos kraštą paliko Vokie-
tijai. Kiek vėliau pasirašy-
toje repatriacijos sutarty-
je Klaipėdos kraštas taip
pat buvo pripažintas Vokie-
tijos teritorija.

Jei Klaipėdos kraštas
prieš 53 metus nebūtų bu-
vęs prijungtas prie Lietu-
vos, šiandien jo likimas bū-
tų toks pat, kaip ir Rytprū-
sių, kaip Tilžėje, Įsrutyje
ar Karaliaučiuje, kur bai-
giami užmiršti net lietuviš-
kieji tų vietų vardai. (in)

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

ATVEŽĖ FILMĄ APIE GULAGĄ ... Latvis pastorius
Paul Klavins, 47 m. amžiaus, imigravęs į Prancūziją ir
apsigyvenęs pas savo brolių, atsivežė iš Latvijos filmą apie
priverčiamojo darbo stovyklas prie Rygos. Šis filmas
BBC dėka praeitais metais gruodžio 11 d. buvo parodytas
prancūzų televizijoje ir iš prancūzų komunistų pusės
sovietai susilaukė griežto pasmerkimo, dėl jų elgesio su
politiniais kaliniais.

SEKMADIENIO SKERDYNĖS

"Sunday massacre", sek-
madienio skerdynės, yra
žiaurus terminas, kurį nu-
kalė išradingas žurnalistų
leksikonas atparti James
Schlesingerio nušalinimą iš
Gynybos sekretoriaus vie-
tos.

Gynybos departamento
viršininkai, vadovai, gyny-
bos sekretoriai keitėsi, lyg
prekių paroda krautuvės
vitrinoje. Per septynerius
metus pasikeitė keturi va-
dovai. Iš jų tik vienas,
James Schlesingeris išbuvo
šiam valstybės svarbiau-
siame poste per trisdešimtį
mėnesių.

Savaime aišku, departa-
mento vadovų kaita turi sa-
vo plusus ir minusus. Ge-
ra, kada nevykęs arba pasy-
vus vadovas kuo veikliausiai
traukiasi iš pareigų. Bet la-
bai bloga, kada, kaip tvirti-
na spauda, gabiausiai iš
visų pastarųjų, gynybos
departamento sekretorius
James Schlesingeris pri-
verstas trauktis. Ir trauktis
kaip tikrai kritišku metu,
kada SALT I ir SALT II su-
tartys bando supančioti
JAV iniciatyvą. Todėl žur-
nalistai neavadino James
Schlesingerio atstatymą ne
švelnesniu, formaliu pava-
dinimu, bet "skerdynėmis"!

Kaip vyko "sekmadienio
skerdynės"? Nesudėtingai.
Dr. Schlesingeris susikirtė
su įstatymdavystės nariais,
apkarpius jiems gynybos
išlaidas septyniais bilijon-
ais šeši šimtai milijonų do-
lerų. Per spaudos konfe-
renciją jis rado stiprių žo-
džių kongresinių komitetų
adresu. Prezidentas Fordas,

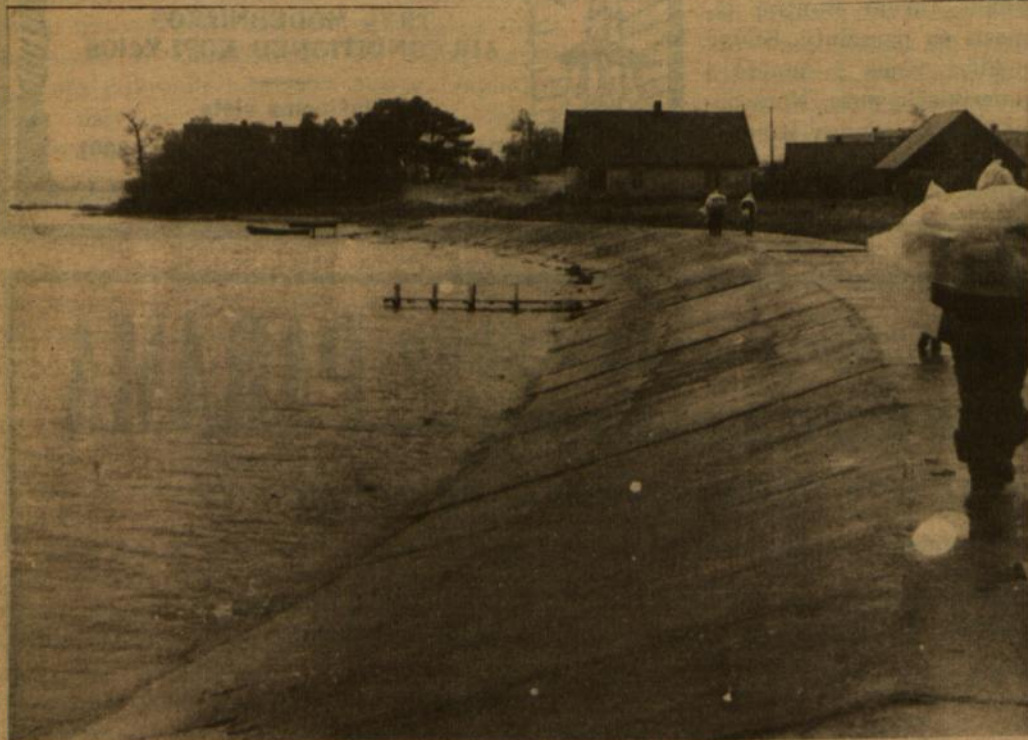
lyg geras dėdė, prižiūrįs sa-
vo kabineto narių išsireiš-
kimus, atleido savo gynybos
departamento šefą iš pa-
reigų. Šį atleidimą pats
Schlesingeris pavadino "iš-
varymu" (to be fired).

Vieni daviniai rodo, kad
dr. H. Kissingeris nepata-
ręs prezidentui atleisti
Schlesingerį. Kiti daviniai
rodo, kad Schlesingeris vi-
sad nesutiko su Kissinge-
riu. Tai buvo nuolatinio
konflikto stovis. Detentė ir
ginklavimasis buvo dvi
svarstyklių lėkštės. Jos nie-
kad nebuvo pusiausvyroje.

Dr. James Schlesingeris
yra kietas, atkaklus svars-
tytojas, kuris ima problemą
plačioje jos skalėje. Į tos
skalės turinį įeina ryt ir
poryt situacija. Jis nesiten-
kina problemos nustūmimu,
kad tik tai šiandieną padėtis
atrodytų tariamai aptvar-
kyta.

Tuo tarpu JAV-bėms vis
senėjančių ginklų problema
lipo ant nosies. Lyginimasis
su SSSR ginklais pradėjo
stumti JAV į antrą vietą.
SSSR tapo nepalyginamai
pranašesnė militarinės ga-
lios požiūriais. Tatai buvo
JAV valstybinio saugumo
problema numeris pirmas.
Apie šį pavojų dr. Schlesin-
geris pradėjo kalbėti. Jis
pristatė papildomo ginkla-
vimosi planą ir samatą. Taikaus
sambūvio, arba
iluzorinės detentės dvasia
to negalėjo pakeisti. Maskva
pradėjo vadinti JAV gyny-
bos departamento sekreto-
rių "karo padegėju" ir ki-

(Nukelta į 4 psl.)

Žvejų kaimas Preila Neringoje visada buvo turistų atrakcija ...

MELO KARAS (2)

ENIGMA ir ULTRA

Praėjusiam Nr. pastebėjome, kad W. Churchillis paaukojo Conventry miestą išsaugojimui paslapties, kuri iki pat 1974 metų buvo žinoma palyginti tik labai mažam skaičiui žmonių. Jos istorija prasideda 1919 metais, kada olandas Hugo Koch užpatentavo 'slapto rašymo mašiną' — Geheimschrijftmachine, bet nerado kapitalo ją pastatyti. Savo patentą Koch vėliau pardavė vokiečiui Arthur Scherbius, kuris mašiną pastatė ir pavadino Enigma. Vardą įkvėpė britų muziko sir Edward Elgar kompozicija "Enigma" — orkestro variacijos pagal vieną temą. (Ainigma graikiškai reiškia kalbėti mįslėmis).

Tas vardas labai tiko, nes ji mechanisku būdu galėjo keisti šifrus, kuriuos išsiaiškinti galėjo tik tas, kas turėjo raktus. Scherbius savo mašiną norėjo sudominti didžiasias prekybos bendroves, kurios turėjo intereso slėpti savo prekybines paslaptis nuo konkurentų. Vietoje jų, mašina pagaliau susidomėjo vokiečių generalinis štabas, kuris ieškojo būdų sumoderninti savo komunikaciją. Enigma atrodė esanti ideali tam reikalui.

Sekmadienio skerdynės...

(Atkelta iš 3 psl.)

tais savo leksikono žodėliais.

Schlesingeris talkino Armijos sekretoriui Howard H. Callaway suorganizuoti dabartinę savanorišką kariuomenę. Schlesingeris talkino ir generolui Creighton W. Abramsui, štabo viršininkui, suorganizuoti šešiolikos divizijų armiją. Į planą buvo įjungti nauji ginklai, rezervų pajėgumo struktūrą. Visa tai buvo daroma dingstimi turėti Ameriką pirmoje militarinių galiūnų vietoje.

Schlesingeris priklausė prie tokių asmenų ir pareigūnų rūšies, kurie vadina reiškinį savo tikrais vardais. Ir argi gera prezidentui turėti savo kabineto narius tokius, kurie apeina problemas ir nepabrėžia jų svarbumo?

Sakoma, kad Schlesingeris mažai rūpinosi eiliniiais kariais, jų algos derinimu, jų socialinės padėties gerinimu. Visas jo dėmesys buvo skirtas karinės JAV galias organizacijai. Tokia politika, be abejo, susikirto su Valstybės departamento deontinės atmosfera. Tokia politika, abejonės nėra, neramino ir Maskvą.

Savaime aišku, kad ji po to parūpo ir svetimom žvalgybom. Lenkijos generalinio štabo BS 4 skyrius įsigijo vieną iš jos ankstyvesnių modelių ir pavedė matematikams R. Rejewskiui ir H. Zygaliskiui rasti kokį būdą išsifruoti per ją siunčiamus pranešimus. Tie karo su bolševikais metu 1920 metais buvo suradę būdą išsifruoti raudonųjų radijo komunikaciją, kas prisidėjo prie vadinamo 'Vyslos stebuklo'. Enigmos "perkandimui" jiems tačiau trūko mechaniskų žinių.

1937 m. prancūzų generalas Gustave Bertrand, kuris vadovavo šifrų analitiniui biūriui Prancūzijos generalinio štabo 2-bis skyriuje, gavo pranešimą iš prancūzų pasiuntinybės Berne, kad kažkoks vokiecis pasiūlė išduoti vokiečių komunikacijos paslaptis. Iš pradžių buvo bijoma, kad jis yra provokatorius, bet vėliau jis pasirodė visai patikimas, nors dėl jo, motyvų buvo svyruojama. Jis pats aiškinosi esąs Hitlerio priešas, kas tačiau jam neklūdė paprašyti didesnės sumos už Enigmos planus. Pagal tuos planus buvo pastatyta mašina, tačiau prancūzai taip ir nerado būdo jos siunčiamus pranešimus išsifruoti. Jie galėjo perskaityti tik tuos, kuriems buvo gavę iš to agento, žinomo 'šaltinis D' vardu, raktus. Viso labo prancūzai galėjo išsiaiškinti 155 šifrus, tačiau Enigma neturėjo ribų.

1938 metais britų generalinio štabo M-I skyriaus viršininkas pulk. Menzie gavo pranešimą iš savo atache Prahoje, kad į Lenkiją atvykęs žydas, kuris dirbęs Vokietijoje Enigmų dirbtuvėje, bet iš ten buvo pašalintas dėl savo rasės. Tas pasisiūlęs savo žinias parduoti britam už 10,000 svarų, britų pasą ir leidimą su žmona apsigyventi Prancūzijoje. Tą pasiūlymą aptarti, Menzie į Lenkiją pasiuntė pirmąjį Anglijos cryptanalistą, pagarsėjusį Egipto jeroglifų išaiškinimu, Alfred Dilwyn Knox ir

jauną genialų matematiką Alan Mathison Turing, kuris pagal The Times 1945 metais tilpusį nekrologą užsitarnavo: "a permanent place in mathematical logic." Jiedu Varšuvoje susitiko su tuo žydu, kuris pasivadino Lewinskiu, kas nebuvo jo tikra pavardė. Jie rado, kad Lewinskis, matematikas ir inžinierius, iš tikro daug žino, ir rekomendavo jo pasiūlymą priimti. Apsigyvenęs Paryžiuje jis atkūrė Enigmos paskutinį modelį ir vokiečiams įvygiavus į Prancūziją buvo specialiu lėktuvu pergabentas į Angliją. Kur jis dingo po karo, žinių nėra.

Hitleris buvo taip įsitikinęs Enigmos pranešimų neišaiškinamumu, kad pardavė tas mašinas japonams ir italams, kas tik paskatino britų užsidegimą sukonstruoti tokią mašiną, kuri Enigmos pranešimus automatiškai išsifruotų. Turingui tai pagaliau ir pasisekė. Pirmasis modelis buvo pramintas 'The Bomb', velesnis tobulesnis ULTRA.

Tuo laiku vokiečiai jau stovėjo prie kanalo ir buvo prasidėjęs aviacijos karas dėl viešpatavimo padangėje. Su ULTRA pagalba britai sugebėjo sėkmingai pasipriešinti tiems 1,000 bombonešių ir 700 naikintuvų, kuriuos Hitleris buvo sutelkęs prieš juos. Faktinai padėtis niekados nebuvo taip kritiška, kaip ją tuo laiku vaizdavo Churchillis savo tautai ir likusiam pasauliui. Vokiečiams nepajėgiant įsigyti pranašumo ore, Churchillis nebijojo jų išsikėlimo ir galėjo siųsti kariuomenės dalis iš savo krašto Suez ir kitų imperijos dalių gynimui.

Savaime aišku, kad ULTRA labai padėjo ir santarvės invazijai į Normandiją. Jai pasisekus, 1944 m. rugsėjo mėn. JAV 8-tas korpus apsupo Bresto miestą. Kad sustiprintų gynėjų moralę, Hitleris lėktuvu pasiuntė geležinių kryžių siuntinį. Lėktuvui jau nebuvo vietos nusileisti ir lakūnas turėjo siuntinį išmesti su parašutu. Staiga pakilęs vėjas į nunešė į amerikiečių pusę. Nors buvo naktis, vienas kareivis pastebėjo jį krentant ir suradęs atsinešė savo apkašan. Čia jis su draugais ge-

ležinius kryžius išsidalino atsiminimui, o siuntinyje rastą ketvirties inčo storumo knygutę kitą rytą perdavė savo viršininkui, kuris ją persiuntė toliau. Pagaliau buvo pastebėta, kad toji knygutė buvo "M. Schluessel" — raktai Enigmos mašinos šiframs. Tie raktai paskubino ULTROS darbą ir vėliau padėjo išvalyti Prancūziją nuo 20-ties vokiečių divizijų likučių.

Maždaug tuo pačiu laiku Normandijos paplūdimio britų sektoriuje atsirado kažkoks Christian Antonius Lindemans, kuris prisistatė kaip Olandijos pogrindžio atstovas. Iš tikro jis 1943 metais pasisiūlė dirbti vokiečių kontra-žvalgybai, kad išgelbėtų savo meilužę ir jaunesnį brolių, kurie buvo suimti už pogrindžio veiklą. Jo 'bendradarbiavimas' privedė prie 250 pogrindžio veikėjų arešto. Bet britai to nežinojo, tiems jis padarė labai patikimo žmogaus įspūdį. Ne tik jiems, bet ir velėsnis Olandijos karalienės vyras princas Bernardas juo visai pasitikėjo. Jis net buvo pasiūstas į Olandiją ryšiam su pogrindžiu atstatyti. Čia jis pats pasidavė ar buvo vokiečių pagautas ir juos įspėjo, kad britai jau turi mašiną Enigmos pranešimams skaityti.

Kad su Enigma kažkas yra netvarkoje, vokiečiai nujautė ir anksčiau. Dėl to Hitleris ruošdamasis Ardėnų kontraofenzivai per 1944 m. Kalėdas uždraudė naudotis radiju ar telegrafu. Visi įsakymai buvo patiekiami raštu. Rezultate kontraofenziva buvo labai sėkminga ir nors negalėjo pakeisti karo eigos, ją kiek užtraukė. Surasti Enigmą

pakaitalą vokiečiai jau nebeturėjo laiko.

1974 metų vasario 4 dieną Washingtono National Archives leisti istorikams naudotis dokumentais paaiškina ir ULTROS įtaką į prezidento Trumano sprendimą panaudoti atomines bombas prieš japonus. Kaip žinia, Trumanas dėl to dažnai kritikuojamas. Juk japonų kapituliacijos galima buvo laukti ir be to. Trumanas aiškinosi norėjęs karą sutrumpinti. Dabar paaiškėjo, kad ULTRA buvo išsifravusi Tokio telegramą ambasadoriui Maskvoje, kuriam buvo pavesta išsiaiškinti, ar sovietus negalima būtų sulaukyti nuo įstojimo nuo karo, jei japonai atsiskirtų nuo visų savo laimėjimų 1905 metų kare vaisių? Tokios pastangos turėjo priversti Washingtoną karą greičiau baigti, nes šaltasis karas buvo netoli ir jo dvelkimas jau buvo jaučiamas.

Įsiliepsnojęs šaltasis karas iš atsargos į tarnybą vėl pašaukė ir M-I viršininką, dabar jau generolą, Menzie. Šį kartą jam jau nesisekė. Daug paslapčių jis patikėjo Kim Philby, kuris pasirodė esąs sovietų agentas. Dėl to jis turėjo atsišalinti ir labai susikrimtęs mirė. Daugiausiai prie ULTROS išradimo prisidėjęs Turing, nusižudė 1954 metais.

Kitam numeryj: "Schwarze Kapelle" — agentai ar patriotai?

• Aktorius Stasys Pilka serga ir guli Central Community ligoninėje Chicagoje dr. V. Maciūno priežiūroje.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAZEIKA & EVANS

6815 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ —

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

DAR DĖL ŠKIRPOS 'SUKILIMO'

P. KRIAUNYS

Kazys Škirpa, — atsiliepdamas į Dirvos 1975 m. lapkričio 20, 27 bei gruodžio 4 ir 11 d. laidose paskelbtąsias mano pastabas dėl jo "Sukilime Lietuvos Suverenumui Atstatyti" tikrovę nugožėjusių teiginių, — panūdavo jas "atitaisyti", vienur šį bei tą nepagrįstai paneigdamas, kitur dalykus savaip aiškindamas, trečią narcizizmo (savižavos) įspūdį ryždamasis sutirštinti tariamai naujais duomenimis. Tačiau čia jis tytulėliai apeina pačias didžiulias istoriką klaidinančias "Sukilimo" ydas, kurios mano rašinyje buvo iškeltos. Nebedrįsta iš esmės paneigti mano abejonės dėl iš Berlyno Kaunan atvykimo (Lietuvos okupacijos pirmosiomis dienomis) savo sangodžio tikrojo pagrindo. Nutyli mano primintus silpnų kojų savo teiginius, sukurtus savišlovai pabrėžti (išskelti), kaip va: vadinamon užsienio reikalų ministerijon keliavusios jo telegramos tariamus sensacinguosius padavimus, Vokietijos rytų erdvės politikos "seminarą" vokiečių nacionalsocialistų partijos pasauližvalginio auklėjimo vadovo A. Rosenbergo įstaiigos laukiamajame kambaryje per pravirų durų plyšį. Nepaaiškina, kuo jo pirštasis įgaliotinis (Sonderbeauftragter) būtų buvęs Lietuvai palaimingesnis už voldemarininkų protektoratą. Neatskleidžia didžiosios paslapties, kodėl ir kuriuo būdu kai kurie knygoje jo skelbiamieji dokumentai išsinėrė iš jų sudarymo datų. Nė žodeliu neužsimena skirto tarp Lietuvai užkarti jo ketėtos sąrangos ir vokiečių nacionalsocialistinės santvarkos ir t.t. ir t.t. Dėl šių esminių dalykų Škirpa neina į ginčą, matyt, nepagalėdamas savo teiginių įtikimai įrodyti. Betgi nuo jo neatsisako, tik stengiasi patį ginčą nukreipti į šalutinius dalykus, palyginti, smulkmenas, kurios tesudaro esminių mano pastabų tik mažytę dalį (atskirus elementus). Žodžiu, Škirpa (priešingai lietuvių patarlės išminčiai) meta kelią dėl takelio ir savo pasisakyme, paskelbtame 1975 m. gruodžio 25 d. Dirvos Nr. 72, iškelia tik 6 šalutinius dalykus, dėl kurių ir prisieina paeiliui čia trumpai pasisakyti.

1. Prieš darant taip griežtą pareiškimą "Paleckio aš niekad nebuvau sveikinas", Škirpai reikėjo rūpestingiau peržiūrėti savo archyvą ir susirasti Paleckiui ir jo tariamai vyriausybei nuolankaujamą telegramą nuorašas. Jei archyvas būtų jau pertvarkytas pagal

Škirpos savišlovos reikalavimus, tada prisieitų jam susipažinti su okupuotos Lietuvos 1940 m. birželio mėnesio antrosios pusės bolševikine periodika, kurioje jis rastų savo nuolankos Paleckiui ir jo tariamai liaudies vyriausybei atšvaistę.

2. Škirpa nesistengęs grąžinti Prezidento A. Smetonos Kaunan, bet tik atlikęs "... mūsų Užs. Reik. Min-jos centro duotą" jam "tarnybinį pavedimą Merkio Vyriausybės vardu perteikti A. Smetonai pastarosios pageidavimą...", kad jis grįžtų kažin kokio rašto pasirašyti. Ši Škirpos "semantika" trūksta bet kokios logikos, ir pats teiginys yra pavojingai slidus, nes grindžiamas sovietine įvykių interpretacija. Kai 1940 m. birželio 15 dieną popiet Kauną užėmė bolševikinė kariuomenė ir kai vakarop atskrido Sovietų Sąjungos užsienio reikalų komisaro pavaduotojas V. Dekanozovas su pasiuntiniu N. Pozdniakovu, Merkio vyriausybė, Maskvos emisarams vyriausiąją valdžios galią pasiūčius, neteko bet kokio savarankiškumo ir išvyrto Kremlui pavaldžia agentūra, vykdančia nebe lietuvių tautos valią, bet Maskvos viešpačių įsakymus, nes Lietuva tada, pasak mūsų įžymaus teisininko prof. M. Roemerio, "... jau buvo patekusi į svetimos valstybės karinę ir politinę dispoziciją, ji jau dėl militarinės okupacijos nebuvo nei nepriklausoma, nei suvereninė; einas respublikos prezidento pareigas A. Merkys iš tikrųjų valstybei nevadovavo, nes jai ir jos aktams vadovavo iš Maskvos atsiųstas užsienio reikalų liaudies vicekomisaras Dekanozovas." (Lietuvos Sovietizacijos 12 psl.). Tai gi rytojaus dieną (birželio 16 dienos ankstų rytą) Škirpa, ragindamas Prezidentą A. Smetoną grįžti Kaunan kažin kokio rašto pasirašyti, vykdė jau nebe "... mūsų Užs. Reik. Min-jos... tarnybinį pavedimą...", bet Sovietų Sąjungos emisarų įsakymą, duotą per jiems visiškai pavaldžią savą agentūrą, Merkio vyriausybės vardu vadinamą. Tam dalykui suvokti nereikia būti nė "... teisininkui, dargi įsigijusiam teisinį daktaro mokslinį laipsnį" — gana ir supolitikėjusio generalinio štabo pulkininko.

Prezidento A. Smetonos neapdairus ir netikslingas aktas, pavedęs ministeriui pirmininkui A. Merkiui pavaduoti respublikos prezidentą jo pareigose, žinoma, galėjo suklaidinti užsienio

Kanados lietuvių kvartetas 'Aušra' sėkmingai dainuoja lietuvių kolonijose. Iš kairės: Laima Tautkevičiūtė, Rūta Čerškutė, Aldona Tautkevičiūtė ir Irena Jokubaitytė-Čerškienė. Kvarteto vadovė V. Tautkevičienė.

reikalų ministerijos eilini raštininką, bet tik jau ne įgaliotą ministerį ir nepaprastą pasiuntinį.

Škirpai neturėjo būti jokia paslaptis, kad nei Lietuvos konstitucija, nei joks įstatymas neįpareigojo respublikos prezidento pasirašinėti Ministerių Tarybos posėdžių protokolų.

3. "Diplomatinio protesto prieš sovietų agresiją pareikšti tuoj pat" Škirpai nebuvę teisiškai "... įmanoma, nes pati A. Merkio Vyriausybė ir net pats Respublikos Prezidentas, pasitraukdamas į užsienį, nebuvo protestavę...", o "Pasisukubinimas su diplomatiniais protestais su ta padėtimi nesiskaitant būtų galėjęs būti kitų valstybių užsienių reikalų ministerijų supirastas kaip protestas prieš pačią ano meto Lietuvos Vyriausybę" ir susietas su rizika grąžinti diplomatinį pasus.

Pirma, kariniam priešingumui prieš Sovietų Sąjungos agresiją dėl nelaimingų būdu susidėjusių aplinkybių atpuolus, galimumas Merkio vyriausybei protestuoti buvo matuojamas tik viena kita valanda, o rizika — gyvybės kaina. Prezidento A. Smetonos užsienin pasitraukimas, ne tik bolševikų, bet ir paties Škirpos ketėtas sukludyti, tomis aplinkybėmis buvo de facto daug stipresnis protestas prieš Sovietų Sąjungos agresiją už bet kokias notas. Antra, kaip jau anksčiau minėta, Lietuvą įsiurbus kariniam ir politiniam Kremliaus pavaldumui, jos vyriausybė liovėsi gyvavusi. Ir Škirpos, kaip Lietuvos atstovo, todėl buvo pati pirminė pareiga tuojau protestuoti prieš Sovietų Sąjungos agresiją, išaiškinant Lietuvos likimą, o ne tupinėjant užsiiminėti pinigų pervedimo nepavykusiomis kombinacijomis, dairinėti kažin ko į šalis ir

laukti neprotestavus daugiau penkių savaitių, kol pagaliau Maskva, per jai pavaldžią lietuvišku vardu vadinamą agentūrą atstatė iš tarnybos. Trečia, kaip matyti iš rašinio teksto, Škirpa Maskvos pastatytą Paleckio liaudies vyriausybę laikė "... ano meto Lietuvos Vyriausybę" ir todėl vangstėsi protestuoti. Žinoma, šiandieną Škirpai būtų daug parankiau šiuo Lietuvos Vyriausybės vardu vadinti ne Paleckio valdžią, o Merkio vyriausybę, kuri, Prezidentui A. Smetonai pasitraukus užsienin, gyvavo vos tik pusantros paros ir todėl negalėjo praktiškai būti tikroji priežastis, nuvilkinusi Škirpos protestą prieš Sovietų Sąjungos agresiją daugiau penkių savaitių. Prezidentui A. Smetonai apleidus Kauną, Merkio vyriausybė de facto begyvavo tik porą valandų, kol užplūdo sovietų tankai ir atskrido Dekanozovas su Pozdniakovu (prezidentas iš Kauno išvyko 1940 m. birželio 15 dieną apie 5 val. popiet, Maskvos emisarai atskrido 7 val. vakaro tą patį dieną), o de jure — vos pusantros paros, kol Dekanozovas sudarė Paleckio liaudies vyriausybę (ji suformuota Sovietų Sąjungos pasiuntinybėje 1940 m. birželio iš 16 į 17 d. naktį ir rytą paskelbta). Taigi Škirpa vangstėsi penkias savaites neprotestavęs prieš Maskvos pastatytą Paleckio liaudies vyriausybę, laikydamas ir dabar ją dar tebevadindamas "ano meto Lietuvos Vyriausybę."

4. Škirpa, kaip ir kiti Lietuvos atstovai, buvęs priverstas protestą prieš Sovietų Sąjungos agresiją nuleisti dėl "paties Prezidento padarytų neapdairių aktų". Čia, tur būt, turima galvoje Respublikos Prezidento 1940 m. birželio 15 d. aktas, pavedęs pavaduoti prezidentą jo pareigose. Jei

taip, tai tas aktas galėjo kai ką klaidinti ir būti net protesto formalus kliuvinys tik pusantro paros, kol Maskva sutvėrė Paleckio liaudies vyriausybę. Betgi ko dar laukė Škirpa tas visas penkias savaites, kai Respublikos aktus sudarytą padėtį po pusantros paros pakeitė jokių abejonių nekelianti sovietinė okupacija? Jis visą tą laiką delsė, kažin ką kombinavo, kažin kur dairinėjosi ir protestuoti prieš Lietuvos pavergimą suskato, tik pajutęs, kad ir jam pačiam jau slyšta žemė iš po kojų — atšaukiamas iš pasiuntinio pareigų.

5. Gerai, kad Škirpa aklaivai nevykdė iš Kauno gauto įsakymo — neprasė Vokietijos vyriausybės išduoti Prezidentą A. Smetoną. Tačiau ir čia prašosi prikerčiama pastaba: to įsakymo tikrasis šaltinis buvo Maskva, bet ne Lietuvos vyriausybė, nes 1940 m. birželio 16 dienos rytą, kai Prezidento A. Smetonos likimas surūpino Škirpą, ji de facto jau nebegyvavo: bet koks jos savarankiškumas buvo Sovietų Sąjungos karinės bei politinės galios apžiotas, ir Kremliaus valia reiškėsi po Merkio vyriausybės kauke. Jei anuomet Škirpa to nepajėgė suvokti, tai bent dabar turėtų liautis beprasmybes švojės.

Škirpos teiginys, kad posukiliminės vyriausybės krašto apsaugos ministeris Antanas Merkys siūlęs jam pasilikti kariuomenės štabo viršininko pareigose, labiau tiktų astrologijai ar sapnų aiškinimo menui negu istorijai. Kai po sukilimo Škirpa, grįžęs iš savo atostogų, matėsi su Merkiu, kariuomenės štabo viršininku jau buvo paskirtas generalinio štabo majoras Povilas Plechavičius (ką tik pakeltas į pulkininkus leitenantus), buvęs perversmo vadas.

(Nukelta į 6 psl.)

BALTIMORĖS TAUTININKŲ VEIKLA

Devintas iš eilės ir paskutinis Taut. S-gos Baltimorės sk. susirinkimas įvyko lapkričio 23 d. Lietuvių Svetainės Gintaro kambary.

Iždininkas A. Sajauskas paskaitė rudeninės parangos apyskaitą. Spalio 4 d. vakaras, galima sakyti, išėjo lygiomis, be nuostolio, bet ir be pelno. Kai kurių narių nuomone, renginių pas mus apskritai esą per daug, blogiausia, kad jie esti sugrūsti į trumpą, beveik tik poros mėnesių, laikotarpį. Žmonės teisinasi negalį visur dalyvauti; paprastai pasirenka arba patinkamesnę arba labiau mėgiamus rengėjus.

Ilgesnį laiką sk. kultūrinėmis parangomis rūpinęsis M. Karaša toliau tas pareigas eiti atsisakė. Savo nuosprendį sk. sueigoje jis taip paaiškino: "Lietuvos kariuomenėje (kurios šventė kaip tik sutapo su sueigos diena) buvo nuostatas, pagal kurį visų laipsnių karininkai, dėl senyvo amžiaus nebetinką eiti bet kurių pareigų, buvo užskaitomi dimisijon. Tai ir aš, pradėdamas savo gyvenimo devintąją dešimtį, pasitraukiu, matydamas, kad valdybos nario kultūriniais ir kitiems reikalams pareigų nebegalėsiu tinkamai atlikti. Per 20 metų, būdamas šio sk. narys, dviem atvejais pirmininkas, ar skyrių atstovaudamas kitur, man patikėtas pareigas visuomet stengiausi tinkamai atlikti".

Dar dėl Škirpos...

(Atkelta iš 5 psl.)

Taigi Škirpa ano meto sąlygomis neturėjo jokio galimumo nurungti Plechavičiaus, kvalifikuoto, politiškai naujajam režimui ištikimo, įvykių į aukštybes iškeltos karininko. Plechavičiaus šešėlyje tada Škirpa atrodė blankus ir dar abejotino ištikimumo kandidatas taip jautriai ir atsakingai karinei pareigai. Apie jo parengtųjų ginkluotų pajėgų reorganizacijos projektą, tariamai sudominusių ano meto krašto apsaugos ministerį A. Merkį, aukštą kokybę kalba tik pats Škirpa, kai buvęs prezidentas Kazys Grinius nelaikė jo praktišku vyru (žiūr. R. Skipičio "Nepriklausomą Lietuvą statant" 418-419 psl.).

6. Škirpos teiginių įtikimybę nepaprastai menkina trys dalykai: savišlova, nurodymai į savus bei tų pačių beprasmybių sklidinčius ankstyvesnius straipsnius ir pomėgis, kad įvykius patvirtintų, šauktis numirėlių, nes jų parodymų jau nebegalima patikrinti.

Savižavos tauškalai — ne istorija.

Už tvirtą ištikimybę tautinei idėjai ir už rūpestingai eitas pareigas buv. Lietuvos kariui Motiejui Karašai susirinkusieji padėkojo plovimu.

Dabar sk. kultūrinėmis parangomis rūpinsis Algis Grintalis, kuriam jo pirmtakas M. Karaša, perduodamas susirašinėjimo byla, linkėjo sėkmės ir džiaugėsi, kad pareigos atitenka jaunam ir sumaniam nariui.

Sugrįžę iš kelionės Lietuvos, J. ir N. Rasteniai, pirmininko paprašyti, papasakojo savo įspūdžius. Nadas Rastenis po 64 metų sakėsi jau neberadęs anos taip mielos, idiliškos Lietuvos, dabar ji tartum susitraukus į save. Laukuose nematyti nei gyvulių nei tvartų nei kluonų nei tų jaukių, medžiuose paskendusiu sodybų. Pasigedo ir upelio, jaunystėje braidyto — ir tas išnykęs, užpiltas. Visur ištuštėję laukai, nyku. Žmonės labai išretėję, nėra tarp jų atviros, nuoširdaus bendravimo, vienas kitu nepasitiki.

Julija Rastenienė, Lietuvą pamačiusi pirmą kartą, žavėjosi jos gamtos grožiu, žmonių vaišingumu, gėrėjos Vilniaus bažnyčių meno puošnumu. Aplankę artimųjų kapus, pabučiavę Lietuvos žemelę, su ja tarsi atsisveikino, nes esą vargu kada jau jiems beteks ją vėl pamatyti.

Aplankęs sk. garbės narį P. Jarą, kuris šiuo metu liegsta senelių slaugymo namuose, sk. raštininkas pranešė apie mūsų veterano dabartinę savijautą. Paklaustas, kaip gyvuoja, P. Jara atsiliepė: "Kai kada pėdos pirštus pradeda skaudėti. Atsisėdu lovoj, ieškau — nerandu kojos (mat, ji nupjauta ligi kelies). Jos tik pusę turiu, o pirštus skauda... Šiaip esu sveikas. Kai visą laiką esi vienas, tarp svetimų, tai žmogus užmiršti, kad esi gyvas. Dabar viskas man tik traukiasi, nyksta. Išgirsit kada, kad Jarų Petrelis išnyko. Mirties laukiau, kaip saulės. Ar ten, numirus, bus geriau ar blogiau, dabar mirtis man malonus apmąstymas. Jos nebijau; gali mane imti šiandien, gali nugnybti rytą — man vis tiek."

"Kai sutiksi tautininkus, kurie mane prisimena, perduok labų dienų. Savo geriems idėjoms draugams noriu palinkėti ilgo laimingo gyvenimo. Paskutinis man jumis žodis būtų: "Visada būkit lietuviais!! Dirbkite Lietuvos naudai!"

Grudžio 14 d. buvo P. Jaro gimtadienis, jam sukako 96 metai. Sk. valdyba šia proga sukaktuvinėką aplankė.

Lapkričio 25 d. nelaimė ištiko kitą narį, tik šį kar-

tą jauną, darbštą, paslaugų ir pareigų dnaugelio vietoje liet. organizacijų talkininką — Joną Gužauską. Būdamas Liet. Svetainės b-vės valdybos rūpestingas ir atsidaavęs narys, po darbo siuvelykloje savo laisvalaikį praleisdavo Svetainėje: viską nors pataisydavo, gerindavo, atnaujindavo. Gero, kai senstelijusiam ir piktadarių dažnai žalojamame Svetainės pastate darbo rankų visuomet trūksta. Tą nelaimingą pavakarę, pasistatęs kopėčias, mėgino užtaisyti salėje langą, per kurį neseniai buvo įlindę vagys. Kopėčioms paslydus, krito žemėn, pavojaingai susižeisdamas abi rankas.

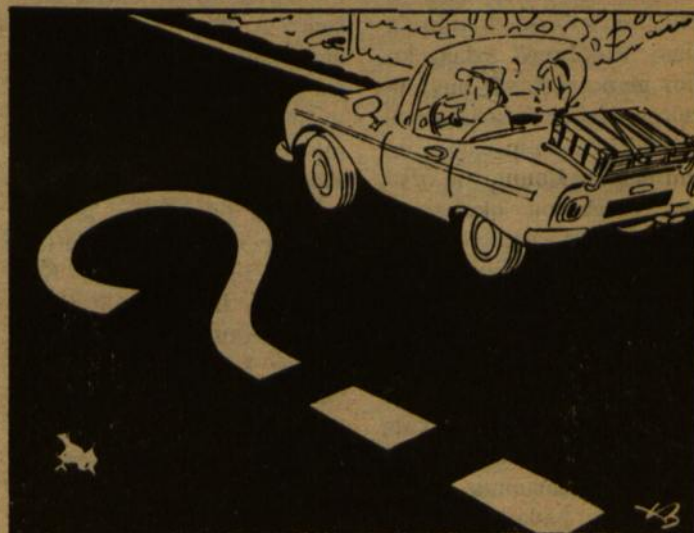
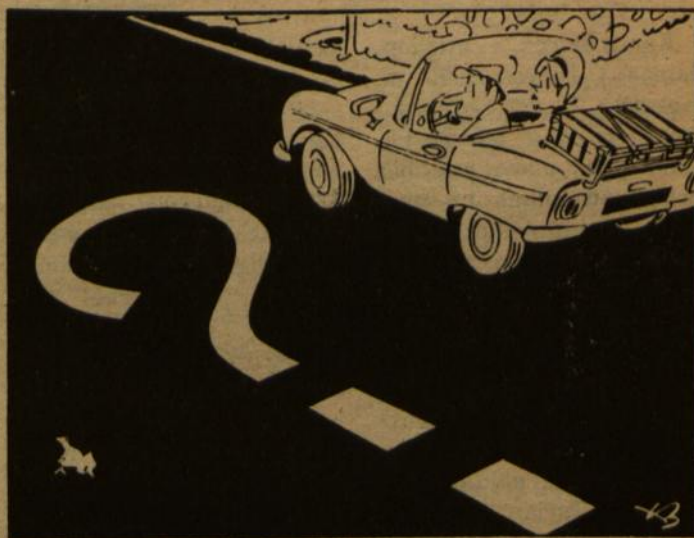
Linkime jam ištvermės kantriai pakelti nepatogų priverstinio nedarbingumo laikotarpį. S. M.

• Juozas ir Izabelė Laučkos, a. a. Anelės Mockevičienės iš Rochester, N. Y., atminimo pagerbimui, pasiskyrė stambesnę auką BALFui. Juozas Laučka yra Radio Liberty programos lietuvių skyriaus vedėjas, Muenchene, Vokietijoje.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

7 skirtumų galvosūkis

Tarp šių dviejų piešinių yra septyni skirtumai detalėse. Pabandykite atrasti.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ - DOVANĄ Į LIETUVĄ IR VISAS SOVIETŲ SĄJUNGOS DALIS NAUDOKITES PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, Inc.

(Licensed by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1776 Broadway, N. Y. 10019

Tel.: 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės; jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

• ALLENTOWN, PA. — 126 Tilghman Street	435-1654
• BALTIMORE, MD. — 1900 Fleet Street	342-4240
• BROOKLYN, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	633-0090
• BUFFALO, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
• CHICAGO, ILL. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
• CHICAGO, ILL. — 1855 West 47 Street	376-6755
• CHICAGO, ILL. 60629 — 2608 West 69 St.	925-2787
• CLEVELAND, OHIO — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
• DETROIT, MICH. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
• FARMINGDALE, N. J. — Freewood Acres, Rt. 9	363-0494
• HAMTRAMCK, MICH. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
• HARTFORD, CONN. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
• LOS ANGELES, CALIF. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
• NEW YORK, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
• NEW YORK, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
• PHILADELPHIA, PA. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
• RAHWAY, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
• SOUTH RIVER, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
• SYRACUSE, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
• UTICA, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476
• MIAMI BEACH, FLA. 33139 — 1201 17th Street	(305) 673-8220
• PHOENIX, ARIZ. 85027 — 22047 N. Black Canyon Hwy.	(602) 942-8770
• SILVER SPRINGS, MD. 20910 — 622 Ellsworth Dr.	(301) 589-4464
• WOODHAVEN, QUEENS, N. Y. 11421 — 80-14 Jamaica Ave.	296-5250

Keturiasdešimt metų ministerio Broniaus K. Balučio tarnyboje

(2)

KASTĖS NOREIKAITĖS ATSIMINIMAI

Kai Balutis susilaukė 65 m. amžiaus sukakties, mes, jo bičiuliai buvome pasiryžę dar senoje pasiuntinybėje suruošti jam pagerbtuves. Aš sutikau viską paruošti. Man talkininkavo Petras Varkala, Bajorynas, Stasė Prapuolenytė, St. Daumantas ir kt. O Balutis spyrėsi, kad jam nieko nereikia ruošti. Jis ožiavosi: "Aš nesikelsiu, neisiu žemyn". Bet kai viskas buvo jau paruošta, tai P. Varkala ir Balickas, užkopę į viršų, parsivedė Balutį žemyn. O kai pamatė būrėlį svečių, jam labai malonių, tai labai nustebė. Svečių tarpe buvo iš Skotijos prelatas Gutauskas, panelė J. Sarapinaitė, jo artimas bičiulis Juotvinigis ir kt. Jis buvo sujaudintas, kad net iš Skotijos atvažiavo svečiai jo pagerbti. Šiuo parengimu ministeris buvo labai patenkintas.

Dar kartą man teko suruošti kitas, 70 m., sukaktuves jau 17 Essex Villas. Jis visuomet buvo labai nusistatęs prieš jo sukaktuvių parengimus. Kai jis sulaukė 75 m., visuomenė norėjo jam suruošti iškilmingą minėjimą. Bet jis nuo to atsisakė perkalbamas. Jis sakydavo, kad nėra ko džiaugtis, jei žmogus paseno 5 ar daugiau metais. Sukaktuvių dienomis pasislėpdavo arba išvažiuodavo. Man liepdavo: "Pasakyk, kad manęs nėra namie". Ir jokių dovanų nenorėdavo priimti. Sakydavo: "Jeigu norite man ką duoti, tai aukokite Tautos Fondui". Kai kartą sukakties proga Lietuvių parapija atnešė 70 svarų, tai pats tuos pinigus nunešė ir atidavė Tautos Fondui.

Tuo tarpu pats neturėjo net žmoniško kostiumo. Aš

su draugeėjome į turgų pas žydus nupirkom kostiumo medžiagą, nes viskas buvo parduodama pagal korteles, o juodoj rinkoj buvo galima gauti be kortelių. Kaip ministeris, jis galėdavo gauti kortelių ekstra, bet neimdavo. Jis buvo be galo kuklus ir geraširdis. Jis sakydavo: "Kaip kiti gyvena, taip ir aš turiu gyventi. Negaliu išsiskirti nuo kitų žmonių. Tik pagalvok, kaip žmonės dabar Lietuvoje kenčia. Reikia ir mums prisidėti prie jų kančių."

Balutis troško tik, kad sulauktų tos dienos, kada Lietuva bus laisva. Ateičiai saugojo kiekvieną pasiuntinybės ar asmeninį daiktą. Jei susidėdavo nors ir rankšluostis su raide L-L arba koks kitas mažmožis, sakydavo: "Kastele, padėk į archyvą, gal kada kas prisimins, kad čia buvo Lietuvos pasiuntinybė".

1953 m. Balutis išvažiavo su draugais į Belgiją atostogų. Ir vos kelias dienas paatostogavus, jį ištiko širdies smūgis. 10 dienų išgulėjęs tenai, daktaro priežiūroje, buvo pargabentas atgal į Londoną. Dvejus metus, kaip sunkus ligonis, jis turėjo išgulėti lovoje. Tada man teko būti ir jo slauge, ir šeimininke, o kartais net ir telefoniste, kai p. Balickas išeidavo. Visoki dalykai vienai reikėdavo atlikti.

Min. Balutis buvo labai kantrus savo ilgoje ligoje. Vieną kartą atvažiavo iš Paryžiaus į Londoną p. dr. Deveikė-Navakienė. Nors ministeris lankytojų nenorėdavo priimti, bet Deveikė buvo garsi ir ją priėmė. Tada Deveikė ir mane prašė,

kad rašyčiau atsiminimus apie Balutį. Žinoma, aš spyrėsiu. Sakiau: "Aš ne rašytoja ir mokyklos net nesu lankiusi." "Rašyk, kaip moki, — gundė Deveikė, — Balutis yra toks tik vienas, ir kito tokio Balučio neturėsime. Jeigu niekas neparašytų atsiminimų apie jį, tai būtų nusikaltimas prieš lietuvių tautą." Gaila, bet Deveikė anksčiau numirė (ji mirė 1965 m. vasario 26 d. Paryžiuje), negu min. Balutis, neišleidus nė atsiminimų apie Balutį. O kada aš kartą pasakiau, kad jis rašytų savo atsiminimus, tai Balutis niūkė: "Tegul apie mane kiti rašo, jeigu kas nori."

Taip po dviejų metų Balutis sustiprėjo iš širdies ligos ir vėl pradėjo savo darbus.

1947 m. ėmė plaukti vadinami dipukai į Angliją. Balutis važinėjo visus sutikti ir šeimų lankyti stovyklose. Jis visus kvietė būti Lietuvos ambasadoriais, kad pelnytų Lietuvai gerą vardą. "Visų mūsų yra, — skelbė jis, — vienas tikslas ir rūpestis — Lietuvos laisvė".

Aplankęs Anglijoje visas lietuvių stovyklas, kartu su kitais dviem Pabaltijo pasiuntiniais išvažiavo į Vokietiją. Ten jis taip pat aplankė nemažą lietuvių pabėgėlių. Grįžo sveikas ir laimingas, kad pabuvojo kartu su lietuviais.

Balutis labai sielojosi dėl Lietuvos reikalų. Jis išsėdėdavo savo kabinete iki vėlyvos nakties, berašydamas memorandumus, protestus prieš rusų komunistų Lietuvos okupaciją. Kai aš paklausdavau, kodėl jis taip ilgai dirba, tai jis atsaky-

Min. B.K. Balutis prie įėjimo į Lietuvos pasiuntinybę Londone.

davo: "Labai skubūs reikalai. Rusai nori užgrobti Lietuvos auksą." Baigdavo darbą labai pavargęs. Sakydavo: "Pailsau, kaip žuo."

Jis valgydavo labai kukliai ir mažai. Jo pusryčiai ir pietūs: pusė greipfruto, šioks toks sumuštinis ir kavos puodukas. Tai ir viskas. Per vakarienę suvalgydavo šį tą šilto. Savęs nemokėjo lepinti. Visai nepaisė savo sveikatos.

Bet nuo 1966 m. jis ėmė nekaip jaustis. Pagalvodavo ir apie tautinę vėliavą ant karsto. Vis sakydavo, kad reikia įsigyti vėliavą. Vis man liepdavo nupirkti vėliavai medžiagą. Bet aš vis atsikalbėdavau, kad viena nepirksiu, nes gali jam nepatikti spalvos. Vieną dieną ir sako man: "Kastele, einam, nupirksim medžiagą vėliavai." Nuėjome pas Barkerį, nupirkome medžiagą. "Bet kas man ją pasiūs?" — sako Balutis. "Aš pasiūsiu." "Ar mokėsi?" "Žinoma." Ir pasiūvau. Ir gerai pasisekė. Balutis buvo labai patenkintas. "Dabar galiu ramiai mirti, tik dar jei kas atvežtų saują žemėlės iš Lietuvos." "Lietuvos žemėlės aš jau turiu: mano draugė buvo Lietuvoje ir man ji atvežė." "Tai gerai, ir man duosi truputį" — sako ministeris. "Visą aš Jums atiduosiu, man vėl kas nors parveš."

A. a. ministeris Balutis buvo nepaprastas žmogus. Jis buvo neapsakomai kantrus. Jautėsi blogai, bet niekam nesiskundė. Daug kentėjo. Kartais vos paeidamas, vis dirbo. Sakydavo: "Ką gi darysi, jau senatvė, argi aš čia būčiau, jei Lie-

tuva būtų laisva." Iki paskutinės valandos vis gyveno viltimi, kad dar jis išvys laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. Bet, deja, svetur iškeliavo į amžinąją Tėvynę.

Balutis vis ėmė sunkiau ir sunkiau paeiti. Kai atsiguldavo penktadienį, tai kartais atsikeldavo tik pirmadienį. Sakydavo: "O, išmintingas tas žmogus, kuris lovą išgalvojo." Kada ėmė jau visiškai negaluoti, aš prašydavau, kad persikeltų žemyn gulėti. Aš ir p. Varkala, jo geras draugas, prikalbėjome, kad leistų jam paruošti kambarį žemiau. Sutiko. Man ir buvo sunku maistą nešioti aukštyn. Kai kambarys buvo jau paruoštas, vieną dieną sakau: "Pone Ministeri, kambarys jau paruoštas, gal eisime žemyn." Jis prašvabžda: "Aš jau nebepajėgiu nueiti, Kastele." Jam sakau: "Kai ateis p. Varkala, tai mes Jus nunešime." Jis kužda: "Kastele, leisk man čia, šitame kambarielyje, dar dvi savaites pagulėti ir čia numirti." Aš apsiiverkiau. "Pone Ministeri, — sakau, — kiek aš pajėgsiu, tiek aš Jums patarnausiu." Jis sakydavo: "Žinau, Kastele, aš Tave labai varginu." Jis užjautė ir mane.

(Bus daugiau)

DIRVOS ADRESO REIKALU

Primerkime, kad Dirvai įsikūrus laikinose patalpose (6116 St. Clair Ave.), greitesniam pašto pristatymui adresas lieka tas pats: DIRVA, P. O. Box 03206, Cleveland, Ohio 44103.

Min. B.K. Balutis pirmaisiais pokario metais lankant Anglijoje įsikūrusius lietuvius, kurių labai daug dirbo ligoninėse.

Detroito lietuviai

ANTANAS GRINIUS

SEKMINGA ŽURNALISTŲ POPIETĖ

L. Ž. S-gos Detroito sk. surengtoje gruodžio 28 d. J. ir M. Kizių sodyboje, Kanadoje, popietėje dalyvavo 50 žmonių. Rašytojas Vytautas Alantas aptarė žurn. Alfonso žiedo knygą "Mintijančio žmogaus žodis".

A. Žiedas savo knygoje liečia praeitį, dabartį ir ateitį. Rašo apie astronomiją ir filosofiją. Mato daug negerovių ir ieško būdų jiems pašalinti. Vienu žodžiu tariant, niekas neturi daryti kitam to, kas jam čiam negerai.

Rašo plačiai ir giliai ir su daug apmastymų. Mėgsta ilgus sakinius ir vartoja daug svetimų žodžių. Paibaigoje savo aptarimo V.

Alantas siūlė Alfonsui žiedui parašyti antrą knygą — viziją įsivaizduojant, kad jau žmonės pasiekė to ko Alfonsas Žiedas šioje savo knygoje norėjo.

Toliau knygos reikalu kalbėjo: Alfonsas Nakas, Stasys Garliauskas, Jonas Švoba ir kiti.

Aktoriai Karolis Balys ir Kazys Gričius padeklamavo keletą eilėraščių.

Alfonsas Žiedas savo žodyje išsireiškė: — Esu labai sujaudintas tokiu gražiu mano knygos pristatymu. Aš čia daug apie ją nekalbėsiu. Knyga turi pati apie save kalbėti ir gintis. Dėl ligos operacijos knygą išleidau kiek paskubindamas. Gal dėl to joje ir atsirado vienas kitas trūkumai.

mas. Padariau viską ką galėjau geriausiai.

Popietę atidarė namų šeimininkas M. Kizis. Ją pravedė sk. pirmininkas Vladas Selenis. Jis pasveikino Alfonsą Žiedą 70 metų sukakties proga visų dalyvių vardu ir sugiedojome ilgiausių metų!

Popietėje prisimintas ir sveikstas po sunkios operacijos rašytojas Balys Gražulis. Irena Alantienė nuo visų dalyvių surinko parašus ir su linkėjimais greit pasveikti pasiuntė B. Gražuliui.

Popietę praėjo geroje nuotaikoje ir svečiai namo skirstėsi džiaugdamiesi gražiai p.p. Kizių praleistame name ir vaišingų šeiminių gerai pavaišinti.

NAUJŲ METŲ SUTIKIMAS

St. Butkaus ir "švyturio" šaulių kuopų komiteto surengtame Lietuvių Namuose Naujų Metų sutikime dalyvavo 111 žmonių. Pradedant vakarą Stepas Lungys rengėjų vardu pasveikino atvykusius svečius ir pakvietė kun. K. Simaitį sukalbėti maldą.

Lygiai 12 val. nakties LŠST pirmininkas Vincas Tamošiūnas pasveikino naujų metų proga ir savo tartame žodyje kvietė šaulius ir svečius glaustis ir sutartinai dirbti, linkėdamas, kad to darbo derlius 1976 metais būtų Laisva Lietuva. Rimo Kaspučio orkestrui grojant sugiedotas Lietuvos Himnas. Geriamos šampano taurės. Svečiai sveikinasi su naujais metais. Bučiuojasi. Nors dalyvių skaičius ir ne gausus, bet buvo geroje nuotaikoje ir visi jautėsi kaip vienos šeimos nariai. Turėjome ir jaunimo. Labai gražiai pasižymėjo dvi mergytės sesutės: Ignė ir Rūta Šnapštytės. Nors jos ir mažos, bet šoko kaip didelės panelės. O šokti buvo lengva, nes Rimo Kaspučio orkestras labai gerai grojo.

• Vincas Atkočiūnas Pilėnų stovyklos komendanto pad. Naujų Metų proga Dirvą pasveikino su 10 dol. auka.

• Alfonsas Juška, Sterligns Hts., Mich. paaukojo Dirvai 10 dol.

• LB Detroito apylinkės surengtas Naujų Metų sutikimas Kultūros Centre sutraukė 270 svečių ir praėjo pakilioje nuotaikoje.

Sutikimas pradėtas maldą, kurią sukalbėjo kun. Viktoras Kriščiūnevičius. Sutinkant Naujuosius Metus sveikinimo žodį tarė LB Detroito Apylinkės pirmininkas Jaunutis Gilvydis. Vytauto Petrausko orkestrui grojant sugiedotas Lietuvos Himnas. Maistą, negavus šeiminių, teko

naudotis Catering Service pateikta, kurio skonis neprilygo mūsų šeiminių pagaminamam maistui.

• Rūta Kaunelytė, tautiniais rūbais apsirengusi, Kalėdų rytą 10 val. per televizijos programą Detroit Today buvo klausinėjama apie lietuvių Kūčių papročius. Ji papasakojo apie Kūčių stalą, 12 valgių ir kai kuriuos burtus. Taip pat buvo parodyta eglutės gražūs žūs papuošalai-šiaudiniukai, kurie buvo paskolinti J. Jonynienei. Pasikalbėjimas truko 15 minučių. Jis buvo gautas Kultūros klubo pastangomis tarpininkaujant Tarptautiniam Institutui.

• Dr. A. Razma parašė ir į Detroitą bei jo apylin-

kes atsiuntė lietuviams, kurie dar nėra LF nariai, 883 laiškus prašydamas įsijungti į Lietuvių Fondą ir tapti jo nariais.

Į Lietuvių Fondą nariu su įnašu \$100.00 įstojo Vytautas Kutkus jr., kun. K. Simaitis savo įnašą padidino iki 200 dol.

• Detroito Balfo 76 skyrius pernai rinkliavos metu surinko \$4,734.16.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

• Perkant ar parduodant namus, prašome kreiptis pas Čipkus Realty, 31715 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

TAUPYKITE DABAR

Pas mus. Ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekvienam skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:
7 1/4% — 6 metų su \$1,000, minimum.
7 1/2% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6 3/4% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 1/2% — 1 metu su \$1,000, minimum.

VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI pradėjus naują taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos sąskaiton įdėjus atitinkama sumą.

SAVINGS INSURED UP TO \$40,000.00 BY F.S.L.L.C.

Saint Anthony Savings

1447 So. 49th Court • Cicero, Illinois 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

Juozas Gribauskas, vedėjas

GERIAUSIA DOVANA BET KOKIA PROGA

Rasite pas vienintelį lietuvių kailininką Chicagoje

NORMANA BURŠTEINA

185 North Wabash Avenue
Chicago, Ill. 60601 2nd Floor

DIDELIS PASIRINKIMAS PUOŠNIŲ IR PASKUTINĖS MAMOS KAILIŲ

Tel. 263-5826

(įstaigos) ir

677-8489

(buto)

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

936 East 185th St. Cleveland, Ohio
Tel. 531-7770

LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA YRA ELEGANTIŠKAI ĮRENGTA, GERAI VĖSINAMA IR YRA DIDELĖ AIKŠTĖ PASISTATYTI AUTOMOBILIAMS.

Della E. Jakubė ir sūnus William yra licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai. Nelaimės vylandoje suteikia rimtą ir simpatinę patarnavimą.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerai pažįstama firma, kuri per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS

į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, UKRAINĄ ir t.t.

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.

TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS

PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

488 MADISON AVE. (tarp 51 ir 52 g-vės)
FLOOR 21st NEW YORK, N. Y. 10022

SKYRIAI:

Apple-Valley, Min. 55124-7707 147St.
New York, N.Y. 10003 — 45 Second Avenue
New York, N.Y. 10011 — 135 W. 14 Street
So. Boston, Mass. 02127 — 389 West Broadway
Buffalo, N.Y. 14206 — 332 Fillmore Avenue
Chicago, Ill. 60622 — 2222 West Chicago Avenue
Chicago, Ill. 60629, 2501 West 69 St.
Cleveland, Ohio 44134 — 5879 State Road
Irvington, N.J. 07111 — 762 Springfield Avenue
Irvington, N.J. 07111 — 1082 Springfield Ave.
Grand Rapids, Mich. 49504 — 636-38 Bridge St. N.W.
Hartford, Conn. 06106 518 Park St.
Lakewood, N.J. 08701 — 241 Fourth Street
Los Angeles, Calif. 90022 — 960 S. Atlantic Blvd.
New Haven, Conn. 06511 — 1329 Boulevard
Newark, N.J. 07106 — 698 Sanford Avenue
Passaic, N.J. — 176 Market Street
Paterson, N.J. 07505 — 60 Broadway
Philadelphia, Pa. 19122 — 1214 N. 5th. St.
Philadelphia, Pa. 19141 — 4925 Old York Rd.
Pittsburgh, Pa. 15203 — 1307 E. Carson Street
San Francisco, Cal. 94115 — 1826 Divisadero St.
Waterbury, Conn. — 905 Bank Street
Fort Wayne, Ind. 46808 — 1807 Beimeke Rd.
Woodhaven, N.Y. 11421 — 94-08 Jamaica Ave.
Worcester, Mass. 01610 — 144 Millbury Street
Youngstown, Ohio 44503 — 309 W. Federal Street
Trenton, N.J. 08620 — 4 Quay Court

Tel.: 612-432-7083
AL 4-5456
CH 3-2583
268-0068
TL 6-2674
BR 8-6966
WA 5-2737
884-1738
ES 2-4685
374-6446
GL 8-2256
246-9473
FO 3-8569
AN 1-2994
LO 2-1446
373-8783
GR 2-6387
345-2028
PO 3-4818
GL 5-9586
HU 1-2750
FI 6-1571
PL 6-6766
432-5402
441-4712
SW 8-2868
RI 3-0440
609-585-4867

KŪRYBA IR MOKSLAS

Prof. dr. Pranas Skardžius BENDRINĖS KALBOS KULTŪROS DARBE

Stasys Barzdukas

1975 gruodžio 18 mirė kalbininkas prof. dr. Pranas Skardžius. Kiekvieno kalbininko mirtis savaime kreipia dėmesį į pačią mūsų kalbą: ką jis yra dirbęs? kokį įnašą palikęs? kiek jos kultūros pažangą pastūmėjęs į priekį? Šitai dažnam rūpi, nes lietuvių kalba daugiausia vis yra našlaitės pelenės padėty. Jos amžių skaičiuojame tūkstančiais metų, bet lietuviškas raštas pasirodė vėlai. Mat, kunigaikščių valdymo laikais oficialieji valstybės raštai buvo rašomi ne lietuviškai, bet anuomet slavų žemėse vartota kalba. Vėliau, ypač po Liublino unijos, Lietuvoje ėmė labai plisti lenkų kalba. Ilgainiui Lietuvos diduomenė, bajorija ir miestai visiškai sulenkėjo. Gimtąją lietuvių kalbą dabar tvartojo ir tik saviem susi-

žinojimo reikalam paprasti kaimo žmonės. Jais susidomėjo ateinanti į Lietuvą reformacija, dėl to pirmoji spausdinta lietuviška knyga pasirodė 1547 Karaliaučiuje. Tai buvo Martyno Mažvydo katekizmas, išspausdintas gotikinėmis raidėmis. Tolimesnė lietuvių kalbos raida į priekį žengė tik labai pamažu. Reikėjo ištisų šimtmečių, kol pasirodydavo šiai raidai reikalingesnių darbų. Šit pirmasis K. Sirvydo lietuvių kalbos žodynas tepasirodė Vilniuje tik 1629, o pirmoji žinoma D. Kleino lietuvių kalbos gramatika buvo išleista Karaliaučiuje tik 1653. Vėl reikėjo laukti du šimtu metų, kol pirmąją mokslinę lietuvių kalbos gramatiką 1856 Prahoje išleido vokiečių kalbininkas A. Schleicheris ir gyvosios kalbos gausiais duomenimis paremtą lietuvių kalbos gramatiką 1876 Hallėje išleido Prūsų lietuvis Fr. Kuršaitis. Didelių nuopelnų lietuvių kalbos raidai turėjo A. Baranauskas ir K. Jaunius, bet ypačiai Jonas Jablonskis ir Kazimieras Būga. Jablonskis parašė ir 1901 Tilžėje išleido pirmąją norminę lietuvių bendrinės kalbos gramatiką, bet pati svarbiausia yra jo 1922 Kaune išleistoji gramatika, galutinai nustačiusi ir įteisinti raštų kalbos normas. Būga padėjo pagrindus lietuvių kalbos mokslui. A. a. Pranas Skardžius buvo J. Jablonskio ir K. Būgos mokinys, bet ėjęs taip pat ir savo paties keliu. Baigęs mokslus Leipzige ir parašęs disertaciją bei gavęs daktarą, 1929 pradėjo dirbti Lietuvos universitete Kaune ir taip pat plačiai įsitraukė į lietuvių bendrinės kalbos kultūros darbą: rašė veikalus ir straipsnius, redagavo kalbos žurnalus, pirmininkavo Lietuvių Kalbos Draugijai, skaitė paskaitas ir kt. Kadangi apie tai yra jau rašyta kitomis progomis, čia to nekartojam. Šio rašinio tikslas — specialiau pažvelgti į dr. Pr. Skardžių, kaip lietuvių bendrinės kalbos kultūros darbininką.

Darbai, skirti kalbos praktikai

Dr. Pr. Skardžius, be abejo, visų pirma buvo kalbi-

ninkas mokslininkas. Svarbiausias mokslinis jo veiklas yra "Lietuvių kalbos žodžių daryba", kuriame smulkiai ištirti lietuvių kalbos žodžių sudarymo būdai. Deja, mokslinį jo darbą nutraukė sovietinė Lietuvos okupacija, privertusi jį palikti Lietuvą bei universitetą ir išvykti svetur. Čia normalių sąlygų moksliniam darbui jau nesusidarė, dr. Skardžius jautėsi esąs "kaip paukštis su pakirptais sparnais", svajoti bei planuoti jo darbai liko neparašyti. Tačiau ir svetur jis neatitrūko nuo kalbos praktikos — ja domėjosi, jos klausimais pasisakydavo spaudoje skiriamuose straipsniuose, taip pat yra parašęs ir išleides kelias knygas. Visų pirma kartu su Stasiu Barzduku ir Jonu M. Laurinaičiu dar Vokietijoje 1950 parengė ir išleido "Lietuvių kalbos vadovą". Amerikoje jau pats vienas — 1968 "Lietuvių kalbos kirčiavimą", 1971 "Ankstyvesnė ir dabartinė lietuvių bendrinės kalbos vartoseną", 1973 "Lietuviškuosius tarptautinių svetimybių atitikmenis". Taip pat yra jo sudarytas, bet neišspausdintas "Rašybinis lietuvių kalbos žodynas". Tai vis didžiai naudingas velionies palikimas, sukaupęs daug svarbios ir kalbos praktikai naudingos medžiagos. Čia teikiami kalbos dalykai ir imami iš minimųjų dr. Skardžiaus veikalu.

Tarptautinės svetimybės ir savi žodžiai

Specialinės, ypač terminais einančios, tarptautinės svetimybės, aišku, vartotinos, pvz.: **akcija, bilietas, diktatorius, geografija, klimatas, kultūra, radijas, telegrafas, telefonas, universitetas** ir kt. Gindamasis nuo dabar Lietuvoje daromo priekaišto, esą buržuaziniai kalbos puristai neišleidę "net įprasčiausių internacionalinių terminų", dr. Skardžius pastebi: "Čia mums vireliūnizmai buvo nepakeliui; prieš karą, kiek atsimenu, be paties A. Vieliūno, beveik niekas pvz. **astronomijos, atmosferos, geografijos, klimato, metodikos, perspektyvos, praktikos, topografijos** ir nevadino dangūtyra, orijs, žemėtyra, orove, mokysta, pa-

vaizda, varta, paviršioraša ir kt." (Varosena, 18).

Tačiau galima taip pat ir dvejopa vartoseną — šalia visuotinai vartojamų dažnesnių tarptautinių svetimybių teiktini ir savo tinkamai sudaryti žodžiai, kuriems atiduodama net pirmenybė, pvz.: **absurdas — nesąmonė, aviatorius — lakūnas, brasletas — apyrankė, dialektas — tarmė, duelis — dvikova, elevatorius — keltuvas, frizūra — šukuosena, horizontas — akiratis, juristas — teisininkas, kanalas — perkakas, kurortas — vasarvietė, egzistencija — sambūvis, leksikonas — žodynas, lozungas — šūkis, progresas — pažanga, sufiksas — priesaga** ir kt.

Bet tokie bendriniai skoliniai, kurie turi gerų, visai tinkamų lietuviškų pakaitų, mūsų kalbai neteiktini, pvz.: **akrūtas "laivas", čemodanas "lagaminas", čėsas "laikas", dyselys "grąžulas", griekas "nuodėmė", guzikas "saga", gromata "laiškas", kanuolė "patranka", kilbasa "dešra", lenciūgas "grandinė", liuosas "laisvas", skūra "oda", smetona "gietinė", špokas "varnėnas", šposas "išdaiga, pokštas", vaina "karas", vaiskas "kariuomenė", vindas "verptuvas"** ir kt. Tik darant tokių žodžių atranką, reikią būti atsargiems, ir dr. Skardžius atremia dabar Lietuvoje daromus propagandinius priekaištus, esą "buržuaziniai kalbos puristai kėsinosi išuiti iš lietuvių kalbos visus žodžius, bent kiek primenančius savo garsais ar daryba slaviškuosius žodžius, pvz.: **liaudis, buitį, kūdikis, riba, sarmata, skriauda, užgaida, užmušti, liudyti** ir kt." Jis dėl to rašo: "Ir po K. Būgos niekas iš jaunesnių, jau kalbotyrą studijavusių kalbininkų panašių dalykų nėra tvirtinęs. Jeigu kas per nesusipratimą kartais kiek ir nurašydavo į šalį, tai toks nurašymas paprastai būdavo tuojau atitaisomas" (Vartosena, 18).

Savo kalboje turime svetimybių, kurias reikėjo "aplietuvinti", t. y. daugiau pritaikyti mūsų kalbos sistemai, pvz.: **akcininkas, kontrabandininkas, legioninkas, prozininkas, stipendininkas** ir kt. vietoj **akcionieriaus, kontrabandisto, legionieriaus, prozaiko, stipendiatų**. Taip pat visur, kur tik bendrinės kalbos vartoseną leidžia, buvo "stengiamasi nevartoti daugybės bereikšmių balastinių darybos elementų, be kurių mūsų kalba gali lengviau apsieiti" (Vadovas, 35). Tad teikta vartoti: **akuratus, konkretus, modernus, moralus, natūralus,**

pasyvus ir kt., ne akuratiškas, konkretiškas, moderniškias, morališkas, natūrališkias, pasyviškias; **europiškias, europietis, parapietis, parapinis** ir kt., ne europėjiškias, europėjietis, parapijietis, parapijinis; **sisteminigas, kataloguoti, lakuoti, maršuoti** ir kt., ne sistematiginigas, katalogizuoti, lakiruoti, marširuoti. Šitaip elgiantis, esą galima daug ką žymiai tiksliau ir preciziau nusakyti, pvz. čia "priesaga -škas yra visai nereikalinga, bereikšmė, ir, antra, iš šių pastarųjų, trumpesnių, lyčių lengviau ir patogiau galime susidaryti tolimesnių vedinių, pvz. **abstrakčiai, abstraktumas, abstraktybė, abstraktinis** ir kt." (Vartosena, 17-18).

Vartotini ir neteiktini vertiniai

Lietuvių bendrinėje kalboje, kaip ir kitų kraštų kalbose, esama tarptautinės reikšmės vertinių, bet taip sudarytų, kad jie, pasak dr. Skardžiaus, "atrodo, lyg būtų savi žodžiai, juo labiau, kad paprastai mes ir nebe galvojame apie jų pirminę kilmę". Štai keli būdingesni jų pavyzdžiai: **garlaivis** (vok. Dampfschiff, anglų steamship), **garvežys** (vok. Dampfwagen, rusų parovoz), **geležinkelis** arba **gelžkelis** (vok. Eisenbahn, prc. chemin de fer, it. ferrovia, rusų železnaja doroga), **laikraštis** (vok. Zeitschrift), **įspūdis** (vok. Eindruck, prc. impression, lot. impressio, rusų vpečatlenije), **įtaka** (vok. Einfluss, prc. influence, lot. influenza, rusų vlijanije), **priegaidė** (K. Jauniaus versta iš lot. accentus "ad-cantus", vok. "Zuegesang"), **turinys** vok. Inhalt, prc. contenu, rusų soderžanije) ir kt. Tokie vertiniai yra prigiję, ir dėl jų vartojimo abejonių nėra.

Bet šalia jų taip pat pasitaiko vertinių, kuriems turime savų tinkamų žodžių, todėl tokie vertiniai daromi neteiktini, pvz.: **lygsvara** (plg. lot. aequilibrium, vok. Gleichgewicht, rusų ravnovesije), **aficierius** (plg. rusų oficer, lenkų oficerz per prc. oficer iš lot. oficiarius), **rankvedis** (plg. rusų rukovodstvo) ir kt. Dabar šių vertinių vietoj turime **pusiausvyrą** (seniau "svars-tyklių svirtelę"), **karininką, vadovėlį**. Rašydamas apie kalbinius taisyms ok. Lietuvoje, dr. Skardžius tokių neteiktinų vertinių Vartosenoje duoda visą pluoštą. Čia pakartojame dažniau mūsų raštuose pasitaikančius neteiktinus vertinius: **apsivesti** (plg. lenkų żenić się, ożenić się, rusų же-

(Nukelta į 10 psl.)

KALBOS VARGAI

T. KLYGA

Maskvos ranka mūsų tėvynėje daug ką žaloja ir rusina, daug ką skandina slaviškame suvirinimo puode, o ypač niekoja ir žlugdo lietuvišką kultūrą (žymusis kalbininkas J. Kazlauskas nužudytas, kraštotyriminkų veikla trukdoma), tai bent jau mes uoliau gerbkime, kas sava. Kalbėdami ar rašydami apie savo kraštą ir kovą su Maskvos raudonaisiais carais, lig šiolei dar vis dažnai pavartojame slaviškus žodžius. Tik apsidairykime ir — stenkimės rūpestingiau pagerbti savo gražiąją kalbą.

Ar ne per dažnai mes komunizmo pataikūnus aptariame kaip — ružavus... Šis svetimžodis mūsų kalboje neskaniai skamba ir yra mums visai nereikalingas. Yra gi geras senas būvardis — **rausvas, rausva**. Net ir upė yra Lietuvoje **Rausvė**. Todėl būtų gera daugiau to nepritinkamo "ružavo" nebeišgirsti.

Kitas toks slaviškas skolinys, dar neskaniau skambantis, bet mūsų žurnalistų, net poetų, itin pamėgtas, tai — **retežiai**... Kodėl užmirštame savą, daug dailiau skambantį ir vaizdingesnį — **grandinės?**

Bendrinės kalbos kultūros darbe

(Atkelta iš 9 psl.)
nit'sia): jų sūnus jau **ap-sivedė** (— vedė); **išpildyti** (plg. rusų **ispolnit'**, **ispolniat'**): **artistas išpildo** (— atlieka) sudėtingus šokių, operos arijų **išpildė** (— padainavo) solistas N., šio kūrinio **išpildymas** (— atlikimas) klausytojų buvo sutiktas su dideliu dėmesiu; **išrišti** (plg. lenkų **rozwiązać**): **išrišti** (— išspręsti, išnagrinėti) klausimą, uždavinį, problemą; **iššaukti** (plg. rusų **vyzvat'**, **vyzyvat'**): **žemės reforma iššaukė** (— sukėlė) emigraciją; **pernešti** (plg. rusų **perenesti**, **perenosit'**): **net vyro žuvimą frontę ji pernešė** (— pakėlė) lengviau, svidrė gerai **perneša** (— pakelia) žiemojimą; **prisiųsti** (plg. rusų **prislāt'**, lenkų **przysłać**): **mutinė vėl prisiuntė** (— atsiuntė) knygų siuntinį; **rastis** (plg. rusų **nachodit'sia**): **bagazo apsauga randasi** (— yra) pirmame aukšte, Dotnuva **randasi** (— yra) vidurio lygumos zonoje; **sekantis** (plg. rusų **sledujuščij**): **tai matome iš sekantios** (— šios) lentelės; **skaityti** (plg. rusų **sčitāt'**): **susirinkimą skaitau** atidarytu (— susirinkimą skelbiu atidarytą), šį uždavinį **skaito** (— laiko) visai tinkamu, **skaitau** (— manau), kad nereikėjo su juo taip griežtai eigtis; **tilpti, talpinti, patalpinti, sutalpinti** (plg. rusų **pomes-tit'sia**, **pomeščat'sia**, **pomes-tit'**, **pomeščat'**, **vmestit'**, **vmesčat'**): **laikraštyje tilpo** (— buvo išspausdintas) straipsnis, laikraštis **talpina** (— deda spausdina) straipsnius, žurnale **patalpintos** (— išspausdintos) dvi novelės, **salė negalėjo sutalpinti** visų, norinčių į ją patekti (— salėje negalėjo tilpti visi, norintys...); **žinoti** (plg. rusų **znāt'**): **kinų kalbos aš nežinau** (— nemoku), jis gerai **žino** (— moka) astronomiją, aš **žinau** (— pažįstu) žemės ūkį; **gerbūvis** (plg. lenkų **dobrobyt**): **kilo krašto gerbūvis** (— gerovė); **neužilgo** (plg. lenkų **niezadługo**, rusų **nezadolgo**): **neužilgo jis ateis** (— netrukus); **obalsis** (plg. lenkų **okrzyk**, **ogłos**): **jaunimas paskelbė savo obalsį** (— šūkį); **vienok** (plg. lenkų **jednak**, rusų **odnako**): **žadėjo, vienok** (— tačiau) neatėjo ir kt.

Bet blogiausia, kai kokių nors vertiniu norima "viską" pasakyti. Gindamas kalbą nuo tokio jos susinimo, dr. Skardžius pvz. pastebi: "Bet, susipažinus su daugiau faktų, pasirodo, kad lietuvių kalboj daug gyvesni ir vaizdingesni kaip **pernešti** yra veiksmazodžiai išlaikyti, išverti, pakelti, pakęsti, iškentėti: ligonis jau **nebeišlaikys** (jo padėtis kritiška, jis tikrai mirs); jis ilgą (nelaimę) lengvai pa-

kelia; aš daug baimės iškentėjau; silpnas žmogus negali **pakęsti** nei šalčio, nei šilumos; taip skauda dantį, kad **nebegaliu išverti**; to skausmo ilgiau **nebeišversiu**, ir t. t. (Vartoseną, 51). Iš tikrųjų kokia varginga būtų kalba, jei visų šių veiksmazodžių vietoj tebutų sakoma **pernešti**!

Kirčiavimo praktikos sisteminimas

Lietuvių kalbos kirčiavimas yra nuolat kitęs, tapęs didžiai sudėtingas ir tarmėse gerokai įvairuojantis. Atsisakydamas bet kokių griežtesnių normalizacinių kirčiavimo direktyvų, nes joms vykdyti svetur beveik nėra jokių veiksmingų priemonių, dr. Skardžius rinkosi vienintelį galimą kelią — "ateiti į pagalbą sąmoningiesiems, kurie dar gyvai rūpinasi lietuvių kalbos dalykais ir tos pagalbos yra tikrai reikalingi" (Kirčiavimas, 8). Šita pagalba visų pirma reiškiasi kirčiavimo praktikos didesniu sisteminimu. Šit, duodamas daiktavardžių su priesaga **-inink-as** bendrąją taisyklę, pagal kurią vieni daiktavardžiai kirčiuojami šaknyje (bitininkas, girininkas, raštininkas, tarpininkas), o kiti priesagoje (darbininkas, dainininkas, giesmininkas, merginininkas), dr. Skardžius apskritai daugiau linksta į šakninį kirčiavimą, paskesniais laikais vis mažiau bepaisantį pagrindinių žodžių kirčiavimo vietas (Kirčiavimas, 50). Todėl jis šakny kirčiuoja ne tik tokius daiktavardžius kaip **pulkininkas** ir **viršininkas**, bet ir tokius kaip **amatininkas**, **dvasininkas**, **skolininkas** ("Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" jie kirčiuojami priesagoje), **dešrininkas**, **gaisrininkas**, **mėsininkas**, **vairininkas**, **varpininkas** ir kt. Arba būdvardžiai su priesaga **-in-is** taip pat kirčiuojami dvejopai: šaknyje (krūminis, mokslinis, molinis, mūrinis, rankinis, vietinis, vištinis...) ir priesagoje (auksinis, eglinis, medinis, miltinis, šermukšninis...). Dr. Skardžius yra siūlęs šių būdvardžių kirčiavimą daugiau išlyginti — kirčiuoti juos priesagoje, nes toks kirčiavimas "sutinka su bendru kitų priesagų būdvardžių kirčiavimo polinkiu ir išvengia daugelio išimčių" (Kirčiavimas, 63). Tai gi jis kirčiuoja priesagoje: **kopūstinis**, **mūrinis**, **pasaulinis**, **rankinis**, **sėklinis**, **silkinis**, **siūlinis**, **vištinis** ("Dabartinės lietuvių kalbos žodyne" šie būdvardžiai kirčiuojami šaknyje).

Dr. Skardžiaus darbai liko

Čia tik labai trumpai pažvelgta į didelį kalbinį prof.

Lietuviški pasakojimai iš Skireltauno

Skireltauno miestelis yra kur nors rytinėse Amerikos valstybėse, nors žemėlapiuose gal ir vargiai randamas, bet panašus į kitus to pobūdžio miestelius, kuriuose kadaise kūrėsi lietuviai ateiviai, pradėdami naują gyvenimą šiame žemyne.

Į tokį minėto vardo miestelį mus įveda rašytojas Albinas Barauskas savo naujuoju, 1975 m. pasirodžiusiu kūriniu "Rudenys ir pavasariai, arba Užplynių Pultinevičius namie ir svetur", kurio jau išleista pirmoji dalis. Tai didesnio užmojo veikalas, kurio, kaip trilogijos, numatytos trys dalys. Kitoms kūrinio dalims tepasirodant po ilgesnių laiko distancijų, šiuo tarpu žvelgiam bent į pirmąją jo dalį.

Su šiuo darbu autorius įeina į literatūrinę areną po kelių jau anksčiau išleistų kūrinių. Priklausydamas jaunesnei, jau tremties sąlygų mūsų rašytojų kartai, jis 1956 m. išleido novelių rinkinį "Sniego platumos", 1959 m. kitą — "Kalvos ir lankos", kur užsirekomendavo kaip nuotaikingas lietuviškos gamtos ir jos žmonių vaizduotojas. Prieš dešimtmetį už jaunystės atsiminimų romaną "Karklupėnuose" laimėjo metinę "Draugo" romano premiją. Bandė ir naujoviškos poezijos, 1969 m. išleisdamas rinkinį "Pasaga ir vyšnios". Bet atrodo, kad pasakotojas gerokai pralenks lyriką tiek kūrinių skaičium, tiek jų įtaigumu.

Medžiaga numatyta trilogijai "Rudenys ir pava-

sariai" daugiausia imta iš senųjų lietuvių pasipasakojimų. Jau pirmojo dalyje pasekame suvalkiečio Pultinevičiaus atsiradimą Amerikos žemėj su šio pokario tremtinių banga. Pasekame ir tolimesnius laikus, kurie siekia praeitą amžių. Per 24 knygos skyrius vaizdai keičiasi kaip kaleidoskope. Po įžanginio kai kurių veikėjų, kaip kapitono Mingėlos, agento Puteikos, dr. Špakausko, pensininko Broko, pristatymo, ima ryškėti lyg ir veikalo intriga iš praeities — Pultinevičiaus piršlybos ir vedybos, Chicago giškiams čia bus nemažas siurprizas, patyrus, kad Pultinevičiaus uošvio Kalausko (Callas!) dar tebe gyvenama Chicagoj. Čia atsiveria netrumpa linksmesnių ir liūdnesnių įvykių istorija. Autorius nestokoja giedro, santūraus humoro. Nemažą skyrių skaičių užima atsiminimai iš Lietuvos, iš prieškarinių laikų ir pagaliau iš paskutiniojo meto, bėgimo į Vakarus. Du paskutiniai skyriai skirti pirmojo bolševikmečio metui pavaizduoti. Įterpta čia ir paties Skireltauno įsikūrimo istorija prieš 200 metų.

Autoriui šiuo kūriniu rūpėjo pavaizduoti kur kas plačiau, nei ankstesniuose raštuose, tiek Lietuvos kaimo, tiek ir Amerikos lietuvių gyvenimą. Gal kai kas pasigės čia veikalo vientisumo, žengiant per plačią įvykių skalę, ar kompaktiškesnio charakterio atskleidimo, kas turi būti būdinga geram romanui, bet ši daugiau iš reminiscencijų parašyta literatūra turi kitą savo pobūdžio pateisinimą. Prie to dar prisideda minėtas blaivus, neperdėtas humoras, skaitytoją nuteikias

lengviau pasitikti, kad ir sunkesnes veiksmo scenas.

Kai ką reikia pasakyti dėl šio kūrinio kalbos ir rašybos. Aplamai kalba yra gera, legva, turi suvalkiečių atspalvio. Skaitytojas čia ras nemažą pluoštą senesnių, rečiau vartojamų žodžių, bet ir kiek naujadarų greta vieno kito barbarizmo. Neiginys šalutiniame sakinyje ne visad pateisinamas, pvz. skaitydavo, kol neužmigdavo (t. y. skaitydavo, kol užmigdavo). Rašybą irgi reikėjo išlyginti. Pvz. rašoma: pabiūro (vt. pabiuro), šiukšlynas (šiukšlynas), daugiausiai (daugiausia) ir kt. Reik tikėtis, kad sekančiuose tomuose kalbos ir rašybos nelygumai bus atitinkamai ištiesinti.

Albinas Barauskas. Rudenys ir pavasariai arba Užplynių Pultinevičius namie ir svetur. I dalis. Chicago, Lietuviškos Knygos Klubas. 350 psl. Kaina \$6.00. Aplanko dail. V. O. Virkau.

A. Rimtenis

SLIDINETOJŲ DEMESIUI

Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjunga ir Chicagos slidininkų klubas ruošia visiems entuziastams slidinėjimo savaitę, kovo 13-20 d., Aspen, Colorado. Kelionė rezervuota "Charter" lėktuvais ir autobusais. Taip pat užsakyti įvairūs butai nakvynei. Susidomėję kreipkitės pas Dr. M. Vygantą, 1720 Central Wilmette, Illinois, tel. 312-251-6503, ar pas A. Bartkų, 2825 W. 86 Place, Chicago, Illinois, Tel. 312-737-7117.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

IS

BOSTONO, MONTREALIO ir NEW YORKO

Balandžio 15 — \$645.00	liepos 14 — \$1045.00
gegužės 20 — \$725.00	liepos 28 — \$1045.00
gegužės 26 — \$899.00	rugsėjo 1 — \$925.00
	rugsėjo 16 — \$725.00
	gruodžio 22 — \$875.00

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų, su papildomu mokesčiu, New Yorke.

REGISTRUOKITĖS IŠ ANKSTO —
VIETŲ SKAIČIUS RIBOTAS!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P. O. Box 116
South Boston, Mass. 02127
Telefonas: (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENE

Air fares subject to changes and Government approval.

Norintiems atkviesti giminės iš Lietuvos sutvarkome reikalingus iškviatimo dokumentus.

Praeitios vasaros prisiminimai

Su jachta iš Toronto į Clevelandą ir atgal

B. STUNDZIA

Šiai kelionei ruošiasi prieš dvidešimt metų, bet dėl visokių priežasčių teko atidėti. Tuo laiku dar savo jachtos neturėjau, o Toronto jūrų skautų jachta netiko tolimesnėms kelionėms. Vėliau teko sūnų auginti, tai yra, būsimą įgulą ruošti.

Nuosavos jachtos irgi greitai keitė numerius — Nemira I-ma, II-tra ir tik prie Nemiros III-čios teko apsispręsti, kad dabar jau galima buriuoti.

Kur surasti įgulą? Savaitgaliui tai nebūna sunkus uždavinys, bet porai savaitėių — tai jau netaip lengva.

Sunkiausia su savais tautiečiais. Jau nuo pat mažumės mamos gasdina vaikus vandeniu. Net jos pačios, tik paminėjus vandenį, laivus, (— pastyra iš baimės. Apvirsti gali, prigerti — toks mamų atsakymas. Bet tos pačios mamos nebijo sėsti į automobilį, kuriame, jei nebuvo sunkiai sužalotos, tai bent liko pritrenktos. Ir dar blogiau — eina gulti į lovą, kur daugiausia žmonių miršta. Ilgai reikia tokioms mamoms aiškinti, kad kylanės jachtos neapsiverčia, nes jų kylis sudaro 30-50% viso jachtos svorio. Jachta yra kaip tas vaikų žaislas, kurį pavertus vis atsistoja. Kylinės jachtas gali "perversti per galvą" tik 20-30 metrų aukščio lūžtinės bangos. Pervirtusios jos vėl atsisėda ant kylio, bet dažniausia jau be stiebų. Bet tokios bangos užtinkamos prie Horno rago, Tasmano jūroje ir apie 40-tą paralelę pietų Ramiajame vandenyne.

Vasaros pradžioje mano sūnus Audrius užsiminė, jog jis nori kartu buriuoti, bet nebuvau tikras ar per vasarą neapsigalvos. Bet atėjus išplaukimo dienai, buvo tvirtai pasiryžęs buriuoti.

Per Wellando kanalą

Rugpjūčio 16 d., šeštadienį, prisipylė Dyzelio alyvos, geriamo vandens batus, prikimšę šaldytuvą ledų ir maisto, atsirišome nuo krantinės ir išėjė su varikliu iš Toronto įlankos, pakėlėme bures dviejų savaitėių kelionei. Pradžioje vėjas buvo lengvas, vėliau sustiprėjo ir net vakarop dar laikėsi. Apie 8 val. vak. įplaukėme į Wellando kanalą. Tenai jau laukė dvi jachtos, todėl nutarėme prie jų prisidėti.

Atsidarius didžiuliams vartams, įplaukėme į ce-

mentinę "dėžę", kuri buvo apie 250 metrų ilgio (766 pėdų), 15 m. aukščio ir virš 25 metrų pločio. Vartams vėl užsidarius užvirė, sunkuliavo vanduo ir jachtos ėmė kilti aukštyn. Visos trys jachtos buvome susirišę, o šoninė pusė sienos dar laikėsi už virvių, kurios buvo nuleistos iš "dėžės" viršaus. Reikėdavo gerai pasitempti, kad išsaugoti jachtas. Ir taip ėjosi per septynius šliuzus, per visą mielą naktelę. Vietomis reikėjo ilgiau palaukti ir praleisti didžiuosius laivus. Teko pralįsti pro daugelį pakeliamųjų tiltų. Vienas tiltas dar mums nepraplaukus ėmė leistis žemyn, — vos pralindome.

Atvirai sakant, nemigas ir darbas mus gerokai išvargino. Pasižadėjau niekad nakties metu nelįsti į kanalą. Iki paskutinio šliuzo teko plaukti su varikliu penkiolika mylių. Buvo rū-

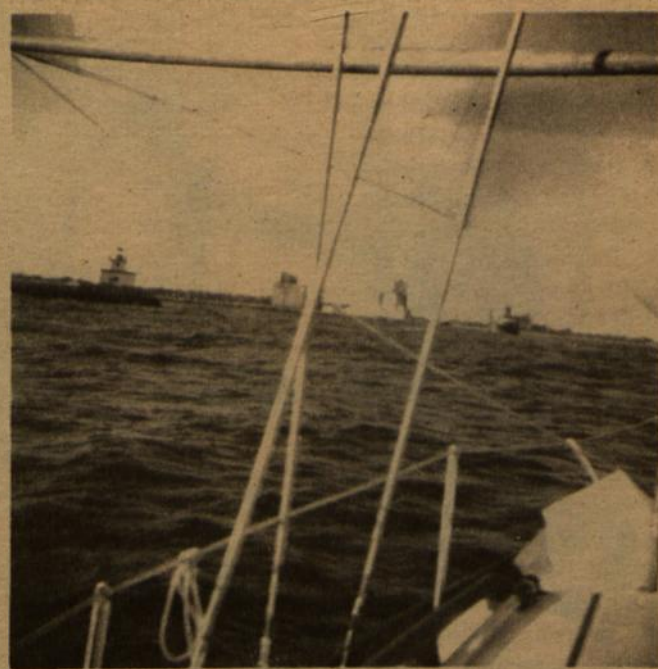
kas, vos matėsi krantų žiburiai, todėl vairavimas nebuvo lengvas.

Nors Dyzelio variklis yra triukšmingas, bet Audrius sugebėjo porą valandų numigti.

Einant per 4-tą ar 5-tą šliuzą, nutrūko greitintuvo viela. Teko tamsoje apie karštą variklį grabaliotis ir vis su ranka greitį nustatyti.

Apie 6 val. perėję paskutinį šliuzą pasijutome laisvi ir sustoję prie krantinės kokią valandą nusnūdume. Gerai į dienojus nuplaukėme į netoliese esančią Port Colborne mariną. Reikėjo kaip nors sutvarkyti greitintuvą, bet kur rasti sekmadienio rytą kokį nors mechaniką?

Gal būčiau ir pats tai padaręs, bet neturėjau tokio rakto, nes varžtelis buvo Anglijoje gamintas. Šiaip taip, su marinos pagalba, mechanikas atsirado ant

Artinantis prie Wellando kanalo ...

jachtos.

Erie ežere

Apie 10 val. jau kėlėme bures, pirmą kartą Erie ežere, apie kurį visokių bauginimų teko prisiklausyti.

Mūsų kursas turėjo vesti į Dunkirk uostą, maždaug už 25 mylių. Per naktį nemiegojusiems, tokio nuotolio turėjo užtekti.

Po pietų vėjas ėmė kilti. Genujos burę pakeitė fokę, kurią neužilgo teko traukti žemyn ir pakeisti audros foke.

Susitikimas su Erie ežeru buvo įspūdingas: iš karto parodė dantis. Teko gekai padirbėti, kolei apie 8 v. v. įsmukome į Dunkirk. Uostas nėra visai saugus. Jo viduryje yra vandens apsemtas molas, dabar apdengtas šimtais senų padangų. Tas molas, atrodė, turėjo saugoti uostą nuo šiaurės vakarų ir vakarų vėjų. Bet nenorėčiau į Dunkirk uostą įplaukti nakties metu! Be to, dėl ištekančios upės, jautėsi srovė. Šiaip klubo namas yra švariai užlaikomas. Paruošiau vakarienę ir kritome į guolius — daugiau nieko nesinorėjo.

Rytojaus dieną apsirūpinę papildomai maistu ir apklausinėję klube esančius buriuotojus ir motorlaivių savininkus apie Erie ežero uostus, palikome Dunkirk.

Vėjas buvo silpnas, be to, pūtė beveik tiesiai iš priekio. Paburiavę porą valandų, nutarėme, kad užtruks kelios dienos, kol pasieksime mūsų sekantį uostą Erie, kuris yra maždaug už 50 mylių. Įjungėme variklį ir nuleidome priekinę burę — foke. Diena buvo neįdomi, nes atsibod otas variklio dudenimas.

Girdėjau Toronte sakant ūkiškai galvojančius: kam čia vargti — geriau jau su automobiliu — šešios valandos ir Clevelande! Daug ką į tai galima būtų atsakyti. Reikėtų kalbėti apie vandenų platybes, gražius saulėlydžius, imtynes su vėju ir bangomis ir tyrą (pa-

lyginamai) orą. Be to, ne daug ką galima pamokyti važiuojant automobiliu.

Salia benzino dūmais užteršto greitkelio pamatysi eilę benzino pardavimo stočių, restoranus ir motelius. Gal tik kalnuose ir tarp daugelio ežerų galima pasigerėti vaizdais. Iš vandens vaizdai visai kitaip atrodo. Toli rūkuose paskendę krantai, uostai ir kalnai atrodo kaip atvirutės. Be to, visur klubuose sutinki daug įdomių žmonių, kurie tau pasirodę pagelbėti.

Buriavimas didžiuose ežeruose ir šiltose jūrose skiriasi. Didžiuose ežeruose dažniausiai buriuojama dieną, nes vasaros metu naktį dažniausiai nėra vėjo, arba būna labai silpnas, dėl kurio neverta nemiegoti. Todėl per dieną nuburiuojama 30-70 mylių. Jūroje vėjai yra pastovesni, o kur pasatai pučia beveik ištisus metus viena kryptimi, ten paprastai per parą padaroma 120-140 jūrmylių. Be to, dažnai didž. ežeruose pasitaiko, kad per dieną vėjas pučia iš visų kompasos krypčių.

Erie uoste

Tą dieną sugedo mūsų atstumui matuoti elektroninis įtaisas, todėl nueita kelią teko apytikriai nustatyti. Vakarop pasirodė toli į ežerą išsikišęs krantas, todėl spėjome, kad esame netoli Erie įlankos. Esant trejetą mylių nuo uosto iš kažkur atbėgo pasišiaušęs vakarų vėjas, tur būt apie 25 mazgų stiprumo. Teko su juo grumtis, nes nebuvo palankus, lyg nenorėdamas įsileisti mūsų į įlanką.

Uostą pasiekėme su paskutine šviesa ir kolei prisitvirtinome prie krantinės, visur užsidegė žiburiai. Jachtklubo nariai padėjo pastatyti jachtą ir tuoj nusiųdė klubo patalpas aprodyti.

Erie įlanka yra daug didesnė už Toronto įlanką. Pusiasalyje yra parkas ir papludimiai, prie kurių privažiuojama automobiliais.

(Pabaiga kitame numeryj)

47th ANNUAL
Al Sirat GROTTO
BICENTENNIAL
3 RING
CIRCUS
Cleveland Public Auditorium
Jan. 19 thru Jan. 25
is Grotto Circus Time Again. Great Winter Entertainment Event for the Whole Family
SEVEN DAYS - 12 PERFORMANCES

Fabulous HANFORD 3-RING CIRCUS and more - 25 New Thrilling Hilarious Acts at old Low Prices

Starring Tajana, New Outstanding Female Lion and Tiger Trainer, Flying Car prole, 13 Aerial Displays, 8 Animal acts, plus 10 Elephants, Magic Illusionist, Motorcycle on a tightwire, Clowns and Comedy Acts with a big, colorful Bicentennial spectacular THAT'S ENTERTAINMENT!

ALL AT DOWNTOWN PUBLIC HALL JAN. 19 thru 25 CIRCUS SCHEDULE

Reserved Seat Prices (Tax Included)	Weekday Evenings Mon.-Thurs., Jan. 19-22
Matinees, 2 P.M.	\$4.00, \$3.25, \$2.75, \$2.25
Evenings, 8 P.M.	Fri. & Sat. Evenings & Sat. & Sun. Matinees
Weekday Matinees Wed., Fri., Jan. 21, 23	\$4.50, \$4.00, \$3.50, \$3.00, \$2.50
\$3.50, \$3.00, \$2.50	Sun. Matinees: 2 P.M. & 6 P.M. (Sponsored by Cancer Society)

FOR SPECIAL GROUP RATES CALL 861-5773

BILIETAI JAU PARDUODAMI CLEVELAND PUBLIC HALL CONVENTION CENTER BOX OFFICE
ATIDARYTA KASDIEN nuo 10 iki 5 val. vak.
NEMOKAMAS 15 MIN. AUTOMOBILIO PASTATYMAS PRIE KASOS.

Nauja advokatė Onutė Valašinaite

Onutė Valašinaite gavo advokatės diplomą

Nesenai Philadelphiaje turėjome gražią ir malonią progą dalyvauti Onutės Valašinaitės mokslo baigimo pagerbtuvių vaišėse. Ji šiais metais įsigijo Temple University School of Law Philadelphiaje advokatės diplomą — Doctor of Jurisprudence, tad jos mamytė su ruošė vietos lietuviškai visuomenei šaunų pokylį, kuriame netruko pasistiprinimo iki sočiai ir dar su šokių muzika.

Onutė Valašinaite kiek anksčiau yra išlaikiusi ir kitą mokslo šaką Villanovos universitete Bachelor of Arts, Psychology Philadelphiaje. Dabar Onutė jau yra įregistruota į advokatų kolegiją ir yra Member of the BAR of Supreme Court of Pennsylvania, kaip ir čia išlaikiusi valstybinius advokatūros egzaminus.

Šiuo metu ji pradėjo darbą vienoj stambioj advokatų firmoj Steinberg, Greenstein, Gerelick and Price, Philadelphiaje. Kaip sakoma, iš mamytės pusės buvo padarytas gražus mostas su vietos lietuviška visuomene pagerbti savo išmokslintą dukrą ir kartu pasidžiaugti bei palinkėti jai gražios ateities. Per porą šimtų susibėgusios visuomenės (jos tarpe matėsi kiek ir svetimtaucių, tikriausiai jos kolegų) džiaugėsi ir ūkavo gavę retą progą šitaip pasiūliavoti.

Buvo Onutei išreikšta nuoširdžių sveikinimų ir linkėjimų. Ilgesnė bei prasmingesnė kalbą pasakė mūsų žymus ir nuoširdus tautinių reikalų rėmėjas — veikėjas, jau iš senesnės kartos čia gimęs, tautietis, gražiai lietuviškai kalbąs advokatas St. Mankus. Jis pasidžiaugė O. Valašinaitės

siems malonus lietuvis kaip lygiai yra ir jo žmona Birutė. Mėgo lankytis rengimuose lietuvių pobūviuose ir dalyvauti iškilmingesnėse mūsų tautos šventėse su savo jaunu šeimos prieaigliu. Jie nemažai sielėjosi vargą kenčiančiais tautiečiais mūsų tėvynėj Lietuvoj, prašantiems neatsakė aukos ar kitos kokios pagalbos. Reikia manyti, kad ir adv. Onutė bus tam jautri savo jausmuose ir kas turės kokių reikalų į ją kreiptis, tas gaus geriausį patarnavimą prieinamiausiomis sąlygomis.

Čia būtų dar per mažai apie Onutę pasakyta, tad gal bus ne pro šalį kiek daugiau paliesti jos asmenį, jos pasireiškusią veiklą mūsų lietuviškos visuomenės tarpe. Ji priklauso Korp. Neo-Lithuania, skautėms, tautinių šokių grupei Žilvinas ir k., o kad geriau lietuvių kalbos pramokti ir daugiau su Lietuvos kraštu bei jos istorija susipažinti lankė Vinco Krėvės lietuvių šeštadieninę mokyklą.

Santykiuose su kitais žmonėmis ji visuomet buvo ir yra maloni ir korektiška. Savo išvaizda daili ir simpatiška. Negaliu nutylėti vieno įvykio, kai ji dar buvo skautės uniformoje. Susipažinęs ir apie šį bei tą pakalbėję, linksmai pasijaukavę tariau: Jei panorėsi kada stoti į Amerikos krašte renkamų gražuolių konkursą, nesnausk — LAIMĖSI. Ji kiek nuraudusi dar gražiau nusišypsojo ir pasakė LABAI AČIŲ... Ir, 1970 metais tas mano pranašavimas išsipildė, kai ji stojusi į varžybas gražuolės titulą laimėti buvo išrinkta tautybių karalaitė Philadelphiaje. Ir dabar kada tik susitinkame tą prisimename ir tą net kiti žmonės žino.

Onutė didžiuojasi lietuviškąja kilme ir per iškilmingesnius kultūrinius ar mūsų tautinių švenčių rengimus visuomet užsivelka tautinį apdarą, o ir ne-

Iškilmingos sveigos metu, Kaziuko Mugėje Philadelphiaje, draugininkė v. sl. D. Surdėnienė sveikina naują skautę O. Valašinaite. V. Gruzdzio nuotr.

Aukos Dirvos atstatymui

Dirvos Atstatymo Vajaus

Komitetas Chicagoje	700.00
J. Rugienius, Detroit	 7.00
L. Banis, Cleveland	 7.00
A. Valaitis, Eastlake, O.	10.00
K. Bačasuskas, Woodhaven, N. Y.	 7.00
S. I. Giedrikiai, So. Orange, N. J.	25.00
I. Povilavičius, Yonkers	7.00
J. V. Stuogiai, Cleveland	50.00
P. Sideravičius, Cicero	.. 5.00
A. E. Kisieliai, Sydney, O.	20.00
V. Martinkus, Providence	12.00
L. Tamašauskas, Phila.	.. 2.00
P. Milašius, Cleveland	.. 2.00
A. Jucys, Toronto	25.00
V. Norkevičius, Hamilton	2.00
B. Dunda, Cicero, IL	 2.00
V. Nagevičienė, Willoughby, O.	20.00
K. Balaišis, Cleveland	.. 2.00
M. Tijūnelis, Euclid, O.	10.00
A. Elijošius, Rexdale, O.	12.00
O. Davidonis, Phila.	 7.00
P. Litvinas, Los Angeles	2.00
P. Pagojus, Detroit	 2.00
V. Irlikienė, Los Angeles	10.00
J. Žvirblis, Grand Rapids	7.00
E. Statkus, Grand Rapids	2.00
S. Baniulis, Cicero, Ill.	.. 2.00
J. Vaikus, Rexdale, Ont.	2.00
V. Prusaitis, Toronto	10.00
J. Gelažius, Chicago	 2.00
M. Dausa, Islington, Ont.	2.00
M. Kizis, Tecumsh, Ont.	12.00
B. Kristopaitis, Chicago	.. 2.00
A. Gverzdys, St. Catharines, Ont.	..10.00
A. Zenkus, Worcester	.. 2.00
S. Butkūnas, St. Charles	2.00
A. Kappa, Toronto, Ont.	2.00
V. Miškinis, Toronto, Ont.	7.00
P. Sirgidas, Cicero, Ill.	7.00
K. Germanas, St. Charles	2.00
K. Rimas, Chicago	 7.00
LB Cicero apylinkės valdyba (atsiuntė pirm.	
A. Markelis	50.00

retai paprašyta pabūti tokio ar anokio renginio pranešėja neatsisako imti šios pareigos.

Siekiu išreikšti ir iš pasakymo savo išvadą, o ji tokia: šventa tiesa, kad šeimose yra sudėtos didžiosios žmonijos viltys ir lūkesčiai ateities gyvenime, lygiai tas pats laukiama ir iš mūsų šeimų lietuvių bei išsilaukti svečioj šalyj ir Tėvų žemėj — Lietuvoj.

J. Bubelis

E. Variakojis, St. Petersburg	 7.00
A. Palaitis, Racine, Wisc.	10.00
V. Numgaudas, Chicago	25.00
Ž. Numgaudaitė, Chicago	10.00
V. Numgaudaitė-Gydienė, La Grange, Ill.	 5.00
A. Daugelavičius, St. Luc, Que.	 7.00
A. Rukas, Chicago	 2.00
T. Valius, Toronto	 2.00
A. Dargis, Laurel, Md.	.. 2.00
G. E. Žemaičiai, Cleve.	10.00
S. Sankalaitė, Cleve.	 5.00
G. Natkevičius, Cleve.	.. 2.00
S. Pociulis, Kenosha	 7.00
A. R. Petrauskiai, Roky River	10.00
J. Mulokas, Chicago	 2.00
V. Bačiulis, Willowick, O.	4.00
A. Milaknis, Santa Monica	2.00
A. Pavilionis, Chicago	.. 7.00
J. Grauzinis, Chicago	 7.00
O. Elerts, Chicago	 2.00
R. Minkūnas, Seven Hills	7.00
A. Lapšys, Dedham, Mass.	5.00
J. Turčinskas, Chicago	.. 3.00
V. Junevičius, N. Olmsted	7.00
A. Alkaitis, Cleveland	10.00
K. Širvinskas, Cleveland	2.00
J. Mačys, Cleveland	...10.00
A. Ambrazienė, Euclid	..10.00
J. Kristolaitis, Cleveland	7.00
P. Matulionis, Chicago	.. 3.00
J. Juodvalkis, Chicago	..10.00
J. Atkočaitis, Detroit	 2.00
J. Gedaugas, Santa Monica	2.00
O. Gailiūnas, Toronto	 7.00
K. Škirpa, Washington	.. 2.00
V. Petrauskas, Chicago	.. 2.00
A. J. Aleksis, Waterbury	5.00
V. Šamatauskas, Cleveland	2.00
J. Snieckus, Cleveland	.. 7.00
V. Atkočiūnas, Dexter	10.00
A. Indreika, Chicago	 7.00
LB Waterburio Apyl.	
Valdyba	25.00
P. Vileišis, Waterbury	..25.00
E. Minkūnas, Woodhaven	2.00
P. Dagys, Columbus, O.	.. 2.00
M. Subonis, Youngstown	7.00
P. Didelis, Philadelphia	2.00

Dirvos atstatymo komiteto Chicagoje surinktos aukos

St. Radžiūnas	10.00
Jonas Smailys	 5.00
V. Domis	10.00
XX	 3.00
XX	 2.00
L. Dubauskienė	 5.00
A. T. August	 2.00
V. ir A. Gailiai	 2.00
A. Urbenius	 5.00
St. Liepas	10.00
J. Jokubka	 2.00
A. Juškevičius	25.00
Meiluvien	 5.00
M. Vizgaitienė	 5.00
K. Mikalajūnas	20.00
V. Senda	 5.00
K. Petrauskas	 5.00
Jonas Pečiulis	 5.00
V. Nemickas, M. D.	100.00
R. Nemickas, M. D.	100.00
R. Nemickas	30.00
VI. Vilcinas	20.00
Ed. Šiling	 2.00
V. Kažemėkaitis	11.00
P. Kleinotas	10.00
S. Gedgaudas	 1.00
St. Valaitis	 1.00
V. Balčiūnas	10.00
Z. Lukauskas	 3.00
A. Jaras	 5.00
Angelė, Birutė, Mečys	
Abromaičiai	100.00
J. Vailokaitis	25.00
K. Andruškevičius	10.00
P. Radville	 1.00
J. J. Juodikis	60.00
A. Vakselis	25.00
L. Gaudušas	25.00
t. Tallat-Kelpša	20.00
V. Misiulis	 5.00

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

7 DIENOS ČIKAGOJE

VLADAS BŪTENAS

• STASYS BARAS, mūsų mylimasis tenoras, po pusantrų metų pertraukos su savo kolegomis Dana Stankaityte ir Jonu Vazneliu bei akompanatorium Alvydu Vasaičiu šį sekmadienį, sausio 18 d. grįžta į lietuvišką sceną Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje Lietuvių Fondo rengiamam koncerte. Tą progą aplankiau visų mėgiamąjį tenorą Stasį Barą Standard Federal taupymo bendrovės įstaigoje, kur jis yra viceprezidentu ir taupymo skyriaus viršininku. Jo žinioje dirba 16 tarnautojų, kurių penki yra lietuviai. Toje bendrovėje St. Baras pradėjęs dirbti 1958 m. kaip namų įkainuotojas, savo gubumais ilgainiui iškilo į vieną aukščiausių postų. Bet šį kartą mane domino ne finansai, o muzika:

— Sausio 18 d. koncertas daugelio vadinamas Jūsų grįžimo į sceną švente. Kiek laiko nesirodėte scenoje, kokios bėdos kankino ir kaip dabar jaučiatės?

— Po pusantrų metų nedalyvavimo dainos mene, man šis koncertas bus didelė šventė. Prieš pusantrų metų maniau, kad jau niekad nebegalėsiu dainuoti. Daug kam gal nėra žinoma, kad prieš pusantrų metų kraujo krešulys buvo sustabdęs mano širdies veikimą, dvi savaites išgulėjau ligoninėje ir tik nepaprastai laimingų aplinkybių dėka esu vėl Jūsų tarpe ir galėsiu dainuoti sausio 18 d. koncerte.

— Esat vienas pagrindinių to koncerto iniciatorių. Kodėl tokį didelį dėmesį skyriat Lietuvių Fondui ir koks šio koncerto tikslas?

— Nemanau, kad esu pagrindinis iniciatorius. Koncerto reikalas iškilo LF tarybos posėdžiuose, tą idėją labai kėlė dr. A. Razma. Mane ir M. Remienę paprašė padėti koncertą suorganizuoti. Kadangi Chicagoje seniai beturėjom gerų koncerto, tad ėmėmės tokį organizuoti. Viena iš koncerto pagrindinių tikslų, duoti pelno Lietuvių Fondui ir tuo prisidėti prie jo kilnių tikslų. Per eilę metų dirbdamas finansinėje įstaigoje, matau, kaip šiame krašte teikiama didelė pirmenybė finansiniam pranašumui. Organizacijos, kad ir su geriausiais tikslais, bet tuščiomis kišenėmis niekad nepajėgs įvykdyti savo tikslų. Aš manau, kad mūsųose yra daug fondų ir fondelių (daugelis iš jų ir labai gal reikalingų), bet, mano manymu, turėtų būti vienas

pagrindinis fondas, kuris labai efektingai galėtų remti mūsų kultūrinį, mokslinį bei švietimo darbus. Lietuvių Fondo sąraangoje kaip tarybos narys dirbu jau penki metai, šiuo metu taip pat priklausu LF valdybai ir investavimo komisijai. Visomis išgalėmis remiu Lietuvių Fondą ir, kol sveikata tarnaus, jo naudai dirbsiu.

— Sausio 18 d. koncertas visai teisingai vadinamas didžiųjų mūsų solistų koncertu. Ką galit pasakyti apie savo kolegas Daną Stankaitytę, Joną Vaznelį ir Alvydą Vasaitį?

— Nemanau, kad galėčiau prisiimti didžiųjų vardą, nes dainininkų nėra nei didelių, nei mažų, o yra geri ir prasti. Ar mes geri dainininkai, tesprendžia klausytojai. Be abejo, visi žino mūsų Daną, Joną ir jiems atskirų komplimentų bei pristatymo nereikia. Kokias pasėkas mano balsui padarė liga ir ilgesnis tylėjimas, palieku spręsti brangiems klausytojams. Ketvirtasis koncerto dalyvis ir amžiumi jauniausias Alvydas Vasaitis yra mūsų visų trijų nuolatinis akompaniatorius ir jau labai gražiai užsirekomendavęs kaip operų dirigentas.

— Koks bus sausio 18 d. koncerto repertuaras?

— Tai bus tik operų ištraukų koncertas. Beveik visą koncertą lydės duetai ir trio. Viskas išversta į lietuvių kalbą, tik vieną ištrauką dainuosim itališkai. Bus ir trys arijos iš J. Gaidelio "Danos" ir V. K. Banaičio "Jūratės ir Kastyčio" operų, kurias atliks pavieniai solistai.

— Mums taip pat įdomūs Jūsų, kaip dainininko, ateities planai?

— Anksčiau nebrangindavau sveikatos. Bet dabar sveikata pasidarė pagrindinis dalykas. Jei sveikata ir balsas tarnaus, dar žadu padainuoti. Ruošiuosi išleisti ir savo antrąją plokštelę. Tą pačią progą norėčiau pastebėti, jog būtų įdomu išleisti ir plokštelę sausio 18 d. koncerto repertuaro su mūsų visų trijų dainavimu. Kovo 27 d. tą patį koncertą atlikti esam pakviesti į Detroitą, kur taip pat vyksta didelis vėjus Lietuvių Fondo naudai, — šiais žodžiais sol. Stasys Baras baigė trumpą mūsų pokalbį. Pasisakė, kad jaučiausi gerai, sveikatos stovis esąs puikus, bet retkarčiais turįs pasisaugoti. Pvz. žiemą vengia kasti sniegą, keliolikai

Solistas Stasys Baras

dienų iki koncerto likus nevalgo ledų patiekalo. Bet povyza puiki ir veidas ne ligonio, o didžiai darbingo žmogaus. Tai puiki žinia išeivijai, labai pasiilgusiai St. Baro mūsų scenoje. Mano pasiūlymas Lietuvių Fondo vadovybei būtų šis: netrukus, kai skirstymams pinigai smarkiai padidės, finansuoti D. Stankaitytės, St. Baro ir J. Vaznelio plokštelės išleidimą. Tai būtų vertingas kultūrinis paminklas išeivijos menininkų talento jamžinimui. Ir paskubėti, nes dainininkų kūrybinis amžius, ypač tenorų, yra ri-

botas. Antra vertus, D. Stankaitytės dar neturime nei vienos plokštelės.

• TELEVIZIJOS amžiuje žurnalistikos profesija JAV tebėra gyva ir neblogai atlyginama, nors konkurencija, kaip ir kitose srityse, tebėra didelė. Visa eilė lietuvių jaunuolių taip pat studijuoja žurnalistiką ir ateityje bandys tos profesijos laimę amerikiečių spaudoje. Iš būsimųjų žurnalistų tarpo norių šį kartą paminėti Gintautą Juodgudį, Dirvos skaitytojų Danutės (Toliuštės) ir Jono Juodgudžių

sūnų. Jis gimė Montrealyje, vėliau su tėvais persikėlė į Chicago. Čia baigė šv. Ignaco gimnaziją ir K. Doneičio žemesnę bei aukštesnę lit. mokyklą. Priklausė skautams ir futbolistams. Akademiniams studijoms pasirinko žurnalistiką. Du metus studijavo Northern Illinois universitete, gi 1974 m. persikėlė į University of Missouri. Šis universitetas garsus tuo, kad jame žurnalistikos fakultetas buvo įsteigtas 1908 m. ir jis laikomas pirmuoju pasaulyje oficialiai įsteigtu žurnalistikos fakultetu. Universitete dėstoma ne tik teorija, bet studentai turi atlikti ir praktikos darbus. Antai universitetas leidžia dienraštį "Columbia Missourian". Dienraštis platinamas ne tik studentams, bet ir Columbia miesto gyventojams.

Kas metai kiekvieno JAV universiteto žurnalistikos fakultetas rekomenduoja gabiausią studentą vasaros metu praktikuotis "American Society of Mag. Editors—Magazine Publishers Assoc." New Yorke. Missouri universitetas ateinančiai vasarai rekomendavo kaip tik Gintautą Juodgudį. Tokias rekomendacijas iš visų JAV universitetų gauna 200 studentų, o leidyklai reikalinga tik 25 praktikai žurnalų redagavimo darbe. Yra vilties, kad G. Juodgudis į tų 25 skaičių gali patekti, nes, kaip pirma minėjau, University of Missouri laikomas pirmąja akademine žurnalistikos mokykla pasaulyje. Atostogų metu atvykęs į Chicago, G. Juodgudis akyiai stebi lietuvių gyvenimą, daro nemažai užrašų ir, valia tikėti, kai jis baigs mokslus ir bus žinomas žurnalistas, neužmirš lietuvių ir plunksna kovos už ateities šviesesnę Lietuvą. Atostogų metu jis skaito ir Dirvą.

CHICAGOJE DIRVAI PAREMTI BALIUS įvyks 1976 m. vasario 28 d.

LIETUVIŲ TAUTINIULOSE NAMUOSE, 6422 S. KEDZIE AVE.,
PRADŽIA 7:30 VAL. VAK. ĮĖJIMAS ASMENIUI 10 DOL.

BALIAUS PROGRAMOJE:

Grožinio žodžio akimirka — EGLĖ VILUTIENĖ,

Dainos — VANDA STANKIENĖ,

Muzika — AŽUOLAS STELMOKAS ir ORKESTRAS.

Įtarpuose — karšta vakarienė, loterija ir visą laiką gera visų dalyvių nuotaika.

Vietos užsakomos telefonu 476-3341 (A. Kremerienė) arba 434-7270 (E. Valiukėnienė) vakarais.

Chicagos ir apylinkių lietuviai maloniai kviečiami atsilankyti į šį DIRVAI paremti ruošiamą balių.

Rengėjai: AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS
SĄJUNGOS CHICAGOS, CICERO ir
EAST CHICAGOS SKYRIAI

CLEVELANDE

Aurelija Balašaitienė

DAINOS SPARNAIS

'Žibėk, žiedeli', švelniai kviečia aukšti tenorai ... 'Bučiuok, berneli, jaunąja mergelę', išilieja į bendrą dainą sultingi bosai. Aštuoni galingi balsai pripildo Čiurlionio repetitijų patrauklią patalpą harmoningais tonais. M.K. Čiurlionis savo portreto ugningomis akimis žvelgia į okteto vadovo Ryto Babicko ritmingai linksničią galvą. Nuo oro bangų siūbavimo sujuda ant nuvargusios Kalėdų eglutės žvilgantys papuošimai. Daina nutyla. Ryto Babicko įsakmi ranka mosteli aštuonių vyrų link. Pasigirsta komentarai, vartomų gaidų lapų čežėjimas. Iš naujo paskiri balsai kartoja savo partiją, paskui vėl visi drauge. 'Būkit, kaip instrumentas', pusbalsiu ragina Babickas, tačiau jo balsas girdisi kiekviename pa-

talpos kamputyje. Aplink pianiną grindys nuklotos gaidų lapais. Repeticija tęsiasi toliau. Girdžiu nostalgiskai romantišką 'Vakare'. Melodija pažįstama, populiari, amerikietiška, tačiau jos interpretacija ir žodžiai tampa man artimi, lietuviški. Pamišusi keliom minutėm savo užduotį rašyti, paskęstu maloniame užsimiršime.

Pagalčiau pertrauka. Balsai pasikeičia, tarsi nužengę nuo Olimpo aukštumų tampa paprastais mirtingaisiais; tarsi, užgesinę žiburius prieblandoje, laukia pirmosios vakarinės žvaigždės.

Clevelando Vyrų Okteto istorija negimė jokių lemtinų istorinių momentų. Tai buvo spontaniška pradžia dainos entuziastų būrelio, kuris mėgo dainą ir jos džiaugsmu panoro dalintis

Clevelando vyrų oktetas scenoje.

V. Bacevičiaus nuotr.

Solistė Irena Grigaliūnaitė, drauge su oktetu dainuos Dirvos jubiliejiniame baliuje.

su kitais, neieškant jokios ne paprastos kultūrinės misijos tik verčiami noro nešti kitiems džiaugsmą ir estetinę pramogą. Per su viršum 16 metų vistik išsikristalizavo ir okteto idėjinė pusė, kilusi iš pačių jo narių dvasios. Jo repertuaras ribojasi grynai pramogine muzika, susidarančia daugumoje iš lietuvių kompozitorių dainų (Čiurlionio, Šimkaus, Budriūno, Dvariono, Tallat-Kelpšos ir kt.) ir taip pat kitų tautų kompozitorių (Čaikovskio, Leharo, Rogers, ir kt.). Nors oktetas renka pramogines dainas, tačiau nemažiau pusės savo repertuaro skiria mūsų liaudies muzikai, ypačiai jaunimui bandydamas pristatyti mūsų liaudies dainas, kurios, tačiau nėra liaudiškai harmonizuotos. Apie 60% visų okteto dainuojamų dainų harmonizuoja ir oktetui pritaiko Rytas Babickas. Okteto repertuaro gausumu tenka stebėtis, pavarčius jo 100 dainų maratono programą, atliktą 1973 metų gegužės 12 dieną Čiurlionio Ansamblio namuose.

Okteto vadovas ir nariai apgailestauja, kad tremtyje lietuviai kompozitoriai nekuria pramoginės muzikos, ir todėl reikia naudotis okupuotos Lietuvos ir svetimtaučių kūriniais.

Pirmą kartą pasirodęs kaip atskiras vienetas 1959 metų rugsėjo mėnesį Čiurlionio Ansamblio vadovo Alfonso Mikulskio gimtadienio proga, oktetas tapo populiariu, visas lietuvių kolonijas lankančiu vienetu.

Oktetas didžiuojasi rekordiniu gastrolių skaičiumi, per savo gyvavimo šešiolikos metų laikotarpį turėjęs daugiau išvykų, negu bet kuri kita Clevelando meninė grupė.

Apie okteto pasisekimą galima spręsti jau iš to, kad kai kuriose vietovėse kviečiami pasirodyti pakartotinai, kaip pav. Draugo premijos įteikime Chicagoje oktetas š.m. kovo 28 dieną dainuos net trečią kartą, o vasario 7 d. Toronte 'Tėviškės Žiburiams' antrą kartą. Iš pirmųjų okteto iniciatorių kuriais buvo Jaunutis Nasvytis, Petras Kudukis ir Rytas

Babickas, teliko pats vadovas Babickas. Iki 1967 metų okteto sąstatas buvo nepasikeitęs. Šiandieną jo narių tarpe matome, šalia paties vadovo, tris seniausius jo narius: Algį Gylį, Džiugą Staniškį ir Mečį Aukštuolį. Naujausias narys yra Raimundas Butkus. Broliai Mindaugas ir Gytis Motiejūnai, Romas Bublys ir Valdas Žiedonis, užpildo dabartinį sąstatą. Su oktetu dažnai dainuoja ir kartu gastroliauja sopranas Irena Grigaliūnaitė.

Pasikalbėjus su kiekvienu okteto nariu ir jo vadovu aiškėja, kad jie savo dainomis ieško bendravimo su klausytojais, norėdami pasiekti jų širdis, atnešti džiaugsmo ir juos palinksminti gaivinančia daina. Prisimindami vieną iš savo daugelio gastrolių, buvo labai sujaudinti Pensylvanijos Lietuvių Dienos publikos šiltu priėmimu. Daugumoje vyresnės kartos, pirmosios emigracijos bangos laikotarpio ateiviai, buvę plieno fabriku darbininkai ir angliakasiai, oktetui sukėlė nepamiršamas ovacijas. 'Man niekas nepadarė gilesnio išpūdzio, kaip dainuodamas pastebėjau publikoje senuką, šluostantį ašaras', pasakojo Raimundas Butkus.

Gytis Motiejūnas pabrėžė dar vieną įdomų faktą, kad okteto nariai esą taip susigyvenę, jog savo draugystės neriboja vien gastrolėmis bei repetitijomis. Ne retai jie visi susitinka drauge su savo šeimomis pabendrauti, pasibičiulianti, papramogauti. O repetitijos metu jautėsi šiltas ryšys tarp okteto narių ir jų vadovo, kurio švelnus, bet autoritetingai disciplinuotas dirigavimas labai efektingai pasireiškia galutiniame dainos išbaigimo rezultate.

Paties vadovo ir narių pagėdavimas ateičiai remiasi į jų norą vis nuosekliau lavinti balsus, jų pastatymą, kvėpavimo techniką, siekti meninio tobulumo savo repertuaro atlikime ir tuo pačiu puoselėti lietuvišką dainą.

Sausio 24 dieną oktetas ir solistė Irena Grigaliūnaitė

(Nukelta į 15 psl.)

Clevelando vyrų oktetas su vadovu Rytu Babicku (viduryje) pirmaisiais savo gyvavimo metais.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

MIRĖ E. JAKULIENĖ

Š.m. sausio mėn. 8 d. Clevelande mirė dantų gydytoja Eugenija Jakulienė-Bagdonavičiūtė, gimusi 1914 m. gruodžio 4 d. Lietuvoje, Alytaus mieste. Į Ameriką atvyko 1949 metais. Priklausė ALT S-gai. Atsisveikinime su velione dalyvavo gausūs būrys artimųjų ir pažįstamų. Po pamaldų Naujosios parapijos bažnyčioje, palaidota Visų Sielų kapinėse.

MIRĖ V. ŠILERIS

Š.m. sausio 9 d., grįžtant iš darbo, širdies smūgio ištiktas mirė Valteris Šileris, 63 metų amžiaus. Buvo pašarvotas Jakubs laidotuvių namuose ir palaidotas Visų Sielų kapinėse. Jis priklausė Lietuvių Karių Ramovei ir SLA 136 kuopai. Šios organizacijos talkininkavo jo laidotuviams.

Liko žmona, sūnus ir duktė sušeimomis ir Vokietijoje motina bei kiti artimi giminės.

SIBIRO KANKINIO J. KREIVĖNO PASKAITA

Sausio 18 d. 4 val. Lietuvių Namuose, Kar. A. Juozapavičiaus šaulių kuopa ruošia paskaitą — Vykimas okupuoton Lietuvon ir bendradarbiavimas su Lietuvos pavergėju. Paskaitą skaitys neseniai atvykęs iš okupuotos Lietuvos Sibiro kankinys J. Kreivėnas. Po paskaitos šaulės svečius pavaišins kava ir saldumynais. Šaulių kuopa, nuoširdžiai kviečia Clevelando visuomenę atsilankyti į įdomią paskaitą.

HOUSE FOR SALE

House for sale by owner, brick bungalow 3 bedrooms, TV room, brand new kitchen. On Hoover Rd. Call for appointment: 486-6043, \$35,000. (3-6)

Dainos sparnais

(Atkelta iš 14 psl.)

savo lakiais dainos sparnais palies ir mūsų visų širdis Dirvos jubiliejiname baliuje Atsisakydami honoraro, okteto vadovas ir nariai savo dainas dovanoja kaip Dirvai remti auką. Sekdami okteto pavyzdžiu, traukiami jo jaunatviško dainos meilės entuziazmo, suplaukime visi iš įvairiausių Clevelando vietovių ir tolimesnių miestų. Rasdami pasitenkinimo lietuviškos dainos fone, susitike su savo pažįstamais bei bičiuliais, teiksime savo buvimu džiaugsmo tiek mūsų šauniamam oktetui, tiek paremsime bandančią iš ugnies griuvėsių atsistatyti Dirvą.

DIRVOS JUBILIEJINIS BALIUS SAUSIO 24

Slovenian Auditorium, 6417 St. Clair Ave. Cleveland

MENINĖ PROGRAMA, KARŠTA VAKARIENĖ SU GĖRIMAIS IR ŠOKIAI.
ASMENIUI \$12.00.

MENINĖJE PROGRAMOJE DALYVAUJA:

Clevelando Vyrų Oktetas su sol. Irena Grigaliūnaite, vad. R. Babicko;
Balys Gaidžiūnas — poema: "Mano kartos likiminiai metal".
Vakaro programą pajvairins Vladas Vijeikis iš Chicagos.
Šokiams gros Slabodos orkestras. Pradžią 7 val. vak.

Bilietus stalais (po 10 asmenų) ar pavieniai galima užsisakyti pas Dirvos Jubiliejinio Baliaus Rengimo Komiteto pirmininką dr. Antaną Butkų (tel. 932-9944) arba Dirvoje (tel. 431-6344).

Visi maloniai kviečiami į balių atsilankyti.

RENGIMO KOMITETAS

• Kun. B. Ivanauskas, šv. Jurgio parapijos klebonas, išskrido į Kaliforniją ir vieši pas savo seserį, kuri neseniai buvo sunegalavusi širdimi.

• Pensininkų Klubo visuotinis metinis susirinkimas šaukiamas sekmadienį, sausio 18 d. 2:30 v. p. p. Naujosios parapijos apatinėje salėje (kafeterijoje).

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus galite kreiptumėsi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

• Dirvai reikalingas patalpoms valytojas ar valytoja. Skambinti telefonu: 431-6344.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

• SAUSIO 18 D. Sibiro tremtinio Kreivėno paskaita apie ryšius su ok. Lietuva, Lietuvių Namuose, 4 val. p. p.

• SAUSIO 24 D. Dirvos jubiliejinis balius Slovėnų Auditorijoje. Pradžią 7 val. vak.

• SAUSIO 25 D. Pedagoginių liuanistikos kursų literatūros simpoziumas.

• SAUSIO 31 D. Lietuvių Namuose literatūros valandėlė. Rengia moksleiviai — studentai ateitininkai.

• VASARIO 8 D. Lietuvių Fondo popietė Lietuvių Namuose. Programoje mergaičių choras Nerija.

• VASARIO 15 D. 11:30 Šv. Jurgio parapijos salėje Vysk. Valančiaus lit. mokyklos tėvų komiteto rengiami pietūs.

• VASARIO 15 D. Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo sukakties minėjimas Naujosios

parapijos salėje. Rengia ALT Clevelando skyrius.

• VASARIO 28 D. tradicinis blynų balius Lietuvių Namuose. Rengia Pilėnų Tunto tėvų komitetas.

• KOVO 6 D. Lietuvių Namuose simpoziumas "Mūsų veikla po Helsinkio nutarimų". Rengia ALT S-gos Clevelando skyrius.

• KOVO 20 D. Kaziuko mugė.

• KOVO 27, 28 D. Dail. Giedrės Žumbakienės kūrinių paroda. Rengia Korp! Giedra.

• BALANDŽIO 25 D. Šv. Kazimiero liuanistinės mokyklos mokinių pirmoji šv. Komunija.

• GEGUŽĖS 1-2 D. Clevelando ateitininkų šventė.

• GEGUŽĖS 8 D. Grandinės šokių, muzikos balius Slovėnų auditorijoje.

• GEGUŽĖS 9 D. Žalgirio šaulių kuopos moterų sekcija ruošia Motinos Dieną.

• Infliacijos apsauga yra vertingas priedas State Farm namų draudimui. Brangstant namų vertei, automatiškai kyla ir jūsų namo draudimo apsauga. Pilnam draudimo patarnavimui kreipkitės pas Kęstutį Gaidžiūną, tel. 289-2128.

Cape Cod

• A. a. Marijos Jansonienės Cape Cod 3 metų mirties sukakties proga gedulingos pamaldos už jos vėlę bus laikomos Osterville Cape Cod Kat. bažnyčioje sausio 17 d. 10:30 a.m. Providence Kat. bažnyčioje ir Romoje.

Visi gimines ir prieteliai prašomi prisiminti a. t. a. Mariją savo maldose.

FREE...SUPER GIFTS AT SUPERIOR SAVINGS!

RCA 17" Color TV for Certificates of Deposit

Limited offer while supply lasts.

- Deposit \$1,600, 4-year maturity and get the TV set now.
- Deposit \$2,500, 29 months maturity and get the TV set now.
- Deposit \$5,000, 14 months maturity and get the TV set now.

TELEVISIONS BASED ON DISCOUNT CERTIFICATES. Penalty is imposed for early withdrawal.

Open a new account or add to your present Savings Account and get 5 1/4% daily interest PLUS...

Corning Ware 9-inch Pie Plate for a deposit of \$250 or more.

Irvinware's Gourmet Susan for a deposit of \$500 or more.

Corning Ware Petite Fours Set for a deposit of \$1,000 or more.

Deposits must remain at least one year.

Open Saturdays
Closed Mondays

Also available are 7 1/4% C.D.'s for 6-year maturity in \$1,000 units.

Superior Savings AND LOAN ASSOCIATION

MAIN OFFICE
798 East 185th Street

SUPERIOR OFFICE
6712 Superior Avenue

EUCLID OFFICE
13515 Euclid Avenue

CEDAR OFFICE
14406 Cedar Road (near Green)

DIRVA

LIETUVOJE MIRĖ MOKYTOJA VALERIJA TAŠKŪNIENĖ

1975 m. gruodžio 27 d. Ukmergėje po trumpos ligos mirė mokytoja Valerija Gedgaudaitė-Taškūnienė.

Velionė su savo vyru Alfonso Taškūnu (mirusiu 1974 m. gruodžio 24 d.) mokytojavo Molėtų ir Ukmergės gimnazijose. Paskutiniu laiku, pasitraukusi pensijon, daug dirbo Ukmergėje

režisuodama scenos veikalus. Dar prieš mirtį Ukmergėje ji pastatė Keturakio komediją "Amerika pirtyje", kur visus vaidmenis atliko Ukmergės ligoninės personalas — žinomi chirurgai ir kt.

Velionė paliko Lietuvoje dukterį, dvi anūkes ir brolių Vytautą JAV-bėse.

Palaidota Ukmergėje šalia savo a. a. vyro Alfonso Taškūno.

L.S.T. Korp! Neo-Lithuania filis-

teriui

inž. JONUI JASIUKAIČIUI

mirus, skausmo prislėgtą žmoną VE-

RONIKĄ ir sūnų ERIKĄ su šeima gi-

liai užjaučiame

Korp! Neo-Lithuania
Chicago Padalinys

SERGEJUI BAUBLIUI

Lietuvoje mirus, jo broliui, brangiam

mūsų bičiuliui agr. JURGIUI BAUB-

LIUI, žmonai ELYTEI ir dukrai RŪ-

TAI, nuoširdžią užuojautą reiškiame

Irena ir Vytautas
A l a n t a i
Elena ir Antanas
R a š y t i n i a i

A. A.

JOKŪBUI RASLAVIČIUI

Lietuvoje mirus, Jo sūnui LEVUI RAS-

LAVIČIUI ir šeimai reiškiame nuošir-

džiausią užuojautą

Eleonora ir Juozas
M a t u l e v i č i a i

DIRVOS 60 METŲ SUKAKČIAI PAMINĖTI AKADEMIJA NEW YORKE

1976 M. VASARIO 1 D., SEKMADIENĮ, 3 VAL. P. P.
KULTŪROS ŽIDINYJE, 361 HIGHLAND BLVD., BROOKLYN, N.Y.

Programoje:

PRANAS NAUJOKAITIS, — Spaudos reikšmė išeivijos gyvenime;

ALGIRDAS BUDRECKIS, — Dirva ir tautinės minties spauda;

JONAS RŪTENIS, — Lietuviškas žodis — poema.

Programai vadovauja dailiojo žodžio menininkė —
IRENA VEBLAI TIENĖ.

ĮEINANT AUKOJAMA.

Loterijon leidžiamas dail. JUOZO BAG-
DONO dovanotas paveikslas.

Akademiją rengia ir visus atsilankyti kviečia

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS S-GOS
I IR XI SKYRIAI NEW YORKE

Chicago

SEKMADIENIO POPIETĖS CHICAGOJE

Lietuvių Tautiniai Namai ir Lietuvių Moterų Federacijos Chicago Klubas tęsia Chicago lietuviškajai visuomenei sekmadienį popiečių programas.

Šį sezoną rengiama: sausio 18 d. popietė, tema: Pensilvanijos Lietuva. Jos

metu žurnalistas Vladas Būtenas ir visuomenininkas kun. Algimantas Kezys, SJ popietės dalyvius supažindins nuotraukomis, filmu, dokumentais ir gyvu žodžiu su buvusią ir šiandieninę Pensilvanijos lietuvių bei josios problemomis.

Vasario 22 d. popietės tema — Lituanistinių mokyklų darbas ir jų įnašas lietuvių gyvenimui. Programoje dalyvauja: Aurelija Balašaitienė,

Indrė Tijūnėlienė, Leonas Raslavičius ir kt.

Kovo 14 d., popietės tema — Lietuvių užgavėnių ir Velykų papročiai. Programoje dalyvauja: prof. dr. Jonas Puzinas, Jūratė Tautvilaitė ir kt.

Popiečių pradžia 3 val. p. p., Liet. tautiniuose namuose, Chicagoje, 6422 So. Kedzie Ave. Lietuviškoji visuomenė maloniai kviečiama visose popietėse gausiai dalyvauti.

PASKAITA APIE TURIZMĄ

ALT S-gos Chicago skyrius sausio 25 d., sekmadienį Lietuvių Tautiniuose Namuose, 4 val. p. p. šaukia susirinkimą, kuriame, šalia kitų darbotvarkės punktų, bus įdomi A Lauraičio paskaita: "Turizmo kelionės už JAV krantų".

Visi maloniai kviečiami atsilankyti.

Los Angeles

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO SUKAKTIS

Mažosios Lietuvos Bičiųlių Draugija Klaipėdos atvadavimo sukaktį rengia Los Angeles mieste, šv. Kazimiero parapijos salėje sausio 16 d. Programoje bus kun. A. Trakio pagrindinė kalba ir meninė dalis, kurią atliks prof. dr. Tumienė — deklamacija ir solistė St. Pautienienė — dainos. Po minėjimo — ten pat kavutė. Minėjimo pradžia — tuoj po pamaldų — 12 val. Visa lietuviškoji Los Angeles publika kviečiama šio istorinio įvykio minėjimą atsilankyti.

Minėjimo išvakarėse, šeštadienį — sausio 17 d., per lietuvišką Los Angeles radiją bus perduota Mažosios Lietuvos Rezistencinio Sąjūdžio atstovo VLIKE — Martyno Gelžinio (iš New Yorko) kalba. (vb)

Mirus mylimai motinai

EUGENIJAI JAKULIENEI,

p. s. EUGENIJUI JAKULIUI ir arti-

miesiems gilią užuojautą reiškia

Clevelando Skautija

EUGENIJAI JAKULIENEI

mirus, jos vyrui ZIGMUI, sūnums su

šeimomis ir giminėmis reiškiame užuo-

jautą

Vytenis ir Liuda
Č i u r l i o n i a i